

Eksamen i Modul VII

Bacheloroppgave

«Motivasjon og selvoppfatning i et øvelsesscenario»

av

**Kadett Edvard Johan Resmann &
Kadett Jakob Stang**

Godkjent for offentlig publisering

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
1.1	Problemstilling.....	4
1.2	Avgrensning.....	4
1.3	Bakgrunn	4
2	Teori.....	6
2.1	Motivasjon	6
2.2	Selvoppfatning.....	9
3	Metode	13
3.1	Valg av metode.....	13
3.2	Studiets tilnærming.....	13
3.3	Datainnsamling.....	14
3.4	Analyse	16
3.5	Etiske forhold	17
3.6	Forfatterens ståsted	18
4	Resultat	19
4.1	Motivasjon	19
4.2	Selvoppfatning.....	23
5	Drøfting.....	27
5.1	Motivasjon	27
5.2	Selvoppfatning.....	33
6	Oppsummering og konklusjon.....	38
7	Bibliografi.....	41
8	Vedlegg.....	42

1 Innledning

Forsvaret har lange tradisjoner innenfor øvelsesvirksomhet. For å få trent best mulig, benytter man seg aktivt av forskjellige typer øvelser for å utvikle både organisasjonen og individene, og for å få testet utstyr og konsepter. Uten utfordrende, realistiske og varierte øvelser vil det være vanskelig for en militær organisasjon å kunne videreutvikle seg og tilpasse virksomheten til et stadig varierende trusselbilde. Denne øvelsesvirksomheten utøves både i operative avdelinger så vel som i rene utdanningsinstitusjoner. Forsvarets Høgskole, herunder Luftkrigsskolen, har en rekke obligatoriske øvelser gjennom det treårige bachelorløpet, som har til hensikt å utfordre og bidra til utvikling blant kadettene. Hver øvelse har sine særegne læringsmål som er knyttet opp imot den aktuelle modulen som gjennomføres.

Gjennomgående for øvelsene er allikevel et fokus på individ-, gruppe-, og lederutvikling i en militær kontekst.

Vinterøvelsen har vært et fast innslag for kadettene som går første året på Luftkrigsskolen i flere år. Øvelsen gjennomføres i et vintermiljø og skal være med på å gi kadettene en grunnleggende innføring i luftmilitær ledelse. Hensikten er å gi kadettene ferdigheter innenfor vintertjeneste, og bruke dette når de skal lede seg selv og andre under oppdragsløsning.

Til tross for velutviklede og dynamiske øvelser med definerte læringsmål, eksisterer det lite data på hvordan de påvirker kadettene. Observasjon og tilbakemeldinger har bidratt til ytterligere utvikling av øvelsene, men kadettenes subjektive læringsutbytte er lite utforsket. Bestemmelsesfaktorene for hva enkeltindivider trekker ut av hendelser og opplevelser er mange, hvor personlig motivasjon og selvoppfatning utgjør en stor del av dem.

Motivasjonspsykologien handler i stor grad om å kunne forklare individets retning i atferd, og hva som får oss til å handle på et vis, fremfor et annet (Kaufmann & Kaufmann s. 113). På samme måte gjør subjektet innenfor selvoppfatningsteorien vurderinger av egen tilhørighet og mestringstro. Formålet med denne studien er derfor å forme en bedre forståelse for kadettenes motivasjon og selvoppfatning, ved å gjennomføre en casestudie av Vinterøvelsen. Studien vil således kunne bidra til videreutvikling av øvelser som læringsarena, ikke bare for Luftkrigsskolen, men for Forsvaret forøvrig.

1.1 Problemstilling

Vinterøvelsen utgjør en påkjenning på øvelsens deltakere. Ved å undersøke kadettene motivasjon og selvoppfatning, kan man lettere forstå hvordan Vinterøvelsen påvirker individet. Dette leder frem til studiets problemstilling:

Hvordan har Vinterøvelsen virket inn på kadettene motivasjon og selvoppfatning?

1.2 Avgrensning

Faktorene som påvirker individet i et øvelsesscenario er mange. Ved å se på hvordan øvelsen påvirker det deltakende personellens motivasjon og selvoppfatning, undersøkes det kun deler av den totale påvirkningen. Grunnet oppgavens omfang er det gjort en prioritering etter forfatterens skjønn, hvor andre faktorer har blitt utelatt for å kunne gå i dybden på disse feltene. Dette for å heller gjøre et grundig forskningsarbeid på en del av virkningen, fremfor et mer overfladisk arbeid med helheten. Forskningsarbeidet er derfor å regne som dekkende for noen aspekter ved påvirkning av individet, men som allikevel bør sees i sammenheng med andre aspekter som det ikke vil gås videre inn på her. Både læring, den emosjonelle påvirkningen og gruppedynamikk, er felt som forfatterne oppfatter som tilstøtende, og som med fordel kan undersøkes videre.

1.3 Bakgrunn

Vinterøvelsen er en av de store hendelsene i løpet av første studieår som kadett ved Luftkrigsskolen. Gjennomføringen er fysisk krevende, og stiller krav til både samarbeid og robusthet. Øvelsen har blitt gjennomført en rekke ganger, men har blitt utviklet med tiden. Dette er nummer to i rekken som gjennomføres i rammen av historien om Familien Morset, som aktivt bidro i motstandskampen mot de tyske okkupasjonsstyrkene under andre verdenskrig. Øvelsen har ikke tidligere vært forsket på, den har kun vært evaluert av øvingsledelsen, da etter tilbakemeldinger fra de deltakende kadettene. Dette dannet grunnlaget for at ansvarlig øvingsleder ytret ønske om en studie av øvelsen. Denne bestillingen dreide seg i førsteomgang om en vurdering av hvordan det historiske narrative, som er gjennomgående for øvelsen, påvirker kadettene. I samtaler med skoleledelsen ble det klart at det også ville være interessant med en mer generell tilnærming, noe som ble utgangspunktet for denne oppgaven.

Vinterøvelsen gjennomføres som en del av førsteavdelings vårsemester, under emnet *Luftmaktens grunnlag*. Dette er igjen delt inn i flere temaer, hvor Vinterøvelsen inngår i tema 2, som skal gi en innføring i luftmilitær ledelse. Temaet har flere praksisarenaer, og

Vinterøvelsen er den siste i rekken. I stort skal den gi kadettene grunnleggende militære ferdigheter under vinterforhold. Øvelsen har flere overordnede målsetninger, definert i kulletts studieprogram:

- gi kadettene grunnleggende militære ferdigheter under vinterforhold i tråd med praksis fra Forsvarets Vinterskole og kravene for NATO Winter Survival Course (NWSC).
- gi kadettene kunnskaper, ferdigheter og holdninger til å kunne lede seg selv og operative team under krevende vinterforhold.
- gi kadettene en introduksjon til operative plan- og beslutningsprosesser.
- utvikle kadettens mentale og fysiske robusthet («hardiness»).
- gi kadettene kunnskaper og ferdigheter innen planlegging og gjennomføring av undervisning/leksjoner.

For å delta på «Vinterøvelsen» må kadettene bestå fysisk test nivå 6 før øvelsesstart (Luftkrigsskolen, 2018).

1.3.1 Familien Morset

For å aktualisere øvelsen for kadettene inneholder den et historisk narrativ, inspirert av familien Morsets motstandskamp under andre verdenskrig. Familien Morset står som en viktig del av historien om den norske motstandsviljen under krigen. I løpet av krigsårene bidro familien, med Tormod Morset i spissen, med kurérvirksomhet og flyktningtransport over til Sverige. I mars 1943 ble familien oppsøkt av Gestapo, med ordre om å arrestere Tormod, hvorpå det fulgte en flukt med både arrestasjon og tap av liv. Far, Peder Morset, og sønnen, Helge Morset, ble pågrepet og senere henrettet ved Kristiansten festning i Trondheim. Mens sønnen, Oddmund Morset, ble skutt og drept av Gestapo under flukten mot riksgrensen. Tormod, som var familiens mest aktive i motstandskampen, lyktes med flukten til Sverige, og fortsatte med motstandsarbeidet til krigens slutt (Hansson, 2005).

Under øvelsen settes kadettene inn i historien om Familien Morset gjennom flere historiske ledd. De oppfordres til å lese en bok om historien, i tillegg fikk de en innførende felles presentasjon. Under gjennomføringen av selve øvelsen følger de en rute tilsvarende familiens fluktrute til Sverige. Det arrangeres også stopp ved minnesmerket til Oddmund Morset, og en visitt innom en fjellhytte som Tormod Morset brukte under sine kuréroppdrag. Under øvelsen oppfordres kadettene til refleksjon rundt det historiske narrative, ettersom familiens motstandskamp på mange måter kan relateres direkte til kadettens karrierevalg gjennom Forsvaret.

2 Teori

Denne oppgaven baserer seg på et teorigrunnlag som er grundig studert gjennom tidene. Av den grunn har forfatterne brukt tid på å sette seg inn i potensielt relevant forskning, for å finne best mulig forankring. På den måten kan oppgaven bygges rundt solide teorier, uten å måtte trekke inn og lappe sammen egenmodifiserte tekster. Leseren av denne oppgaven vil derfor oppdage at samme kilde nyttes innenfor hovedkategoriene av de forskjellige teoriene. Dette kan være både en styrke og en svakhet for oppgaven. På den ene siden vil det kunne tenkes at forfatterne går glipp av viktige poenger som presenteres i andre forskningsarbeid. Den andre siden støtter forfatternes tanke om at ett godt arbeid kan holde høyere kvalitet, enn kombinasjonen av flere.

2.1 Motivasjon

Denne oppgaven søker å finne svar på hvordan Vinterøvelsen har virket inn på kadettene motivasjon og selvoppfatning. For å bedre kunne forstå hvordan øvelsen har påvirket kadettene, er det naturlig å etablere en forståelse for hvordan motivasjon fungerer. Ordet *motivasjon* kommer fra det latinske ordet *movere*, hvilket betyr «bevege». Motivasjon handler altså om individets beveggrunner¹. Innenfor psykologien er en interessert i hvilke drivkrefter som får oss til å handle, men motivasjonspsykologien er i tillegg opptatt av å forstå og kunne si noe om retningen i atferden. Med det så mener man hvorfor vi handler på én måte, i stedet for en annen (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 113).

Kaufmann og Kaufmann (2015, s. 113) definerer begrepet motivasjon som «de biologiske, psykologiske og sosiale faktorene som aktiverer, gir retning til og opprettholder atferd i ulike grader av intensitet for å nå et mål». De studerer motivasjon i arbeidslivet, og skiller mellom fire forskjellige hovedkategorier av motivasjonsteorier: Behovsteorier, sosiale teorier, situasjonsteorier, og kognitive teorier. Innenfor behovsteorier tenker en på motivert atferd som noe som er utløst av forskjellige typer grunnleggende behov. Sosiale teorier omhandler individets opplevelse av rettferdighet mot urettferdighet. Situasjonsteorier dreier seg om motivasjonselementer i jobben. Kognitive teorier ser derimot på motivasjon som resultatet av et individs forventninger om måloppnåelse, ytre og indre belønning, samt egen ytelse, i tillegg til evalueringer av kildene til motivasjon. På bakgrunn av teoriernes omfang og mengdebegrensning for gjeldende oppgave, ser forfatterne seg nødt til å avgrense oppgaven til å omhandle én av hovedkategoriene innenfor motivasjonsteorier. Basert på oppgavens funn ble

¹ Beveggrunner – «Noe i ens sinn, forestillingsliv, som får en til å utføre en handling; motiv» (NAOB, u.d.).

det foretatt en vurdering av hvilken kategori som var mest relevant for studiet. Den motivasjonsrettede delen av denne oppgaven baserer seg derfor på kognitiv motivasjonsteori.

2.1.1 Kognitiv motivasjonsteori

Kognitiv psykologi omhandler menneskets evne til å behandle informasjon, og bruke denne som et grunnlag for sine handlingsvalg. Innenfor tradisjonell kognitiv teori understrekes det at handling ofte er resultatet av bevisste og rasjonelle beslutninger. Når det kommer til kognitiv motivasjonsteori går en gjerne enda et skritt videre. Her argumenteres det for at rasjonelle beslutninger også er den viktigste driveren av menneskelig atferd. I så måte er kognitiv teori på lik linje med det økonomiske perspektivet på menneskelig atferd. Der er det nettopp rasjonell beslutningstaking som fremheves som menneskets beveggrunn for handlinger og beslutninger (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 120). Her vil det introduseres to teorimodeller innenfor den kognitive motivasjonsteorien: Kognitiv forventningsteori og målsettingsteori.

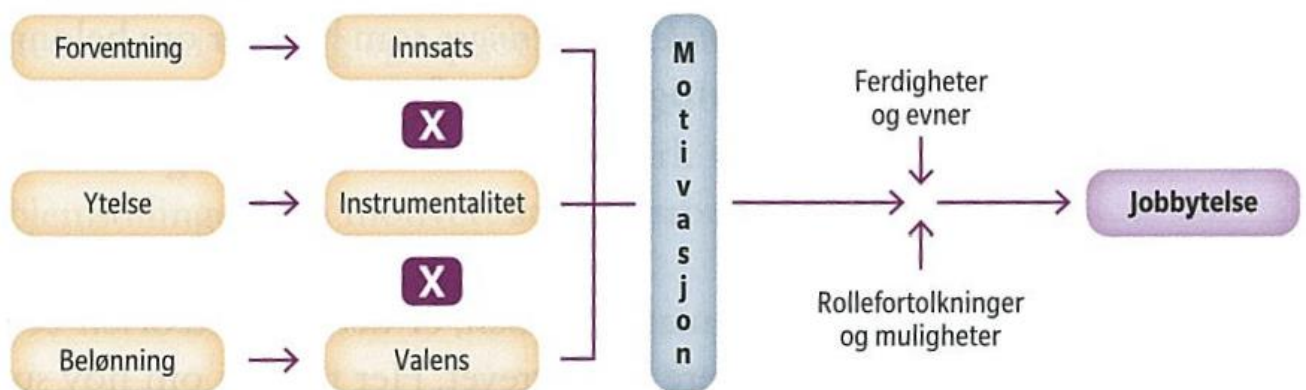
2.1.1.1 Kognitiv forventningsteori

Kognitiv motivasjonsteori kan forgreines ytterligere i forskjellige underkategorier. Blant disse finner vi kognitiv forventningsteori. Her understrekes det at mennesker er motiverte for arbeid, så lenge de forventer at de er i stand til å oppnå det som de ønsker å få ut av jobben sin. Teoriens forventningsaspekt baserer seg på at individet har en bevisst forestilling om hvilke konsekvenser arbeidet som gjøres vil få for ønsker om belønning, samt hvor mye den eventuelle belønningen betyr for vedkommende. I teoretisk sammenheng er det nødvendig å understreke at belønning brukes som et vidt begrep. Det kan omhandle økonomiske og materielle belønninger, men også være i form av status relatert til arbeidet (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 121).

Det som skiller kognitive teorier om motivasjon fra annen motivasjonsrelatert teori, er at en ser på handlingene til individet som styrt av bevisste forestillinger og rasjonelle kalkulasjoner med tanke på personlig måloppnåelse. I tillegg til at jobben som utføres er instrumentell i oppnåelsen av belønningene som er knyttet til behov og ønsker. Kaufmann og Kaufmann (2015, s. 121) peker på forskjellige typer forestillinger og overveielser som er særlig viktige for innsatsen individet velger å legge i arbeidet:

1. *Subjektive forventninger* om at innsats vil gi resultater («Vil jeg klare det hvis jeg prøver?»).
2. *Instrumentelle overveielser* knyttet til spørsmålet om hvorvidt jobbytelsen fører til belønning («Vil de aktuelle handlingene gi forventet utfall?»).

3. *Valensvurdering*, som handler om belønningens subjektive verdi for individet («Hvor nyttig er utfallet for meg?»).

Figur 1 - «Kognitiv forventningsteori»

Figuren illustrerer de tre forskjellige forestillingene og overveielserne som er viktigst for innsatsen individet velger å legge i arbeidet som utføres. Med andre ord, faktorene som bestemmer hvor motivert en person er for å gjennomføre et oppdrag. Disse legges sammen til å utgjøre en helhetlig motivasjonsverdi. En interessant antakelse innenfor den kognitive motivasjonsteorien er konseptet om at disse faktorene har et multiplikativt, men ikke additivt forhold til hverandre. Det betyr altså at motivasjonen vil være på topp så lenge verdien på alle de tre faktorene er høye, men at dersom verdien på én av dem er null, hjelper det ikke at verdiene på de øvrige to er høye (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 122). I figuren kan en også se at det inngår øvrige elementer i den totale ligningen, som har påvirkning på den faktiske arbeidsytelsen. Poenget med disse elementene er at individet kan være aldri så motivert for å gjøre et stykke arbeid, men det hjelper særs lite om vedkommende ikke har den nødvendige kompetansen, og korrekt forståelse av egen rolle, for å utføre arbeidet. Kaufmann og Kaufmann (2015, s. 122) poengterer at det kan virke som en selvfølgelighet, men påpeker at det eksisterer en svært utbredt forestilling om at en person med riktig mengde motivasjon kan få til det meste. Det er naturligvis ikke tilfellet, hvilket kan eksemplifiseres gjennom lederskap. God motivasjon er ikke nok til å gjøre en person til en god leder, om vedkommende mangler alle grunnleggende egenskaper som må til for å utøve godt lederskap.

2.1.1.2 Målsettingsteori

Målsettingsteori faller også innenfor den kognitive motivasjonsteorien. Ifølge målsettingsteorien er intensjonen om å jobbe mot et spesifikt mål en helt sentral

motivasjonskraft. Tanken er at en, ved å sette seg mål, vet hva som må gjøres, samt hvilken innsats som må legges inn for å komme seg dit. Det presiseres derfor at spesifikke mål fremmer ytelse i mye større grad enn generelle mål, at vanskelige mål har en mer motiverende effekt enn lette mål så lenge de aksepteres, og at tilbakemeldinger om leverte resultater leder til bedre ytelse enn ved ingen tilbakemelding. «Konkret tilbakemelding gir en informativ rettesnor for korreksjon av atferd, og er også nødvendig for ny læring» (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 125).

Det er allerede pekt på at aksept er en grunnleggende betingelse for å oppnå en motiverende effekt ved vanskelige mål. I målsettingsteorien eksisterer det to betingelser som nyanserer de generelle prinsippene som er nevnt innledningsvis. Den første av betingelsene er at medarbeiderne må forplikte seg til målet (*commitment*). Det er viktig at enkeltindividet føler en forpliktelse til å skulle følge opp målsettingen, og på ingen måte ønsker å påvirke eller forlate den. Den andre nyanserende faktoren baserer seg på individets subjektive mestringstro (*self-efficacy*). Dette betyr individets tro på seg selv, og hvor mye det selv tror at han/hun er i stand til å kunne klare med tanke på oppgaven. Forskning viser nemlig at individets oppfatning av egen evne til å utføre et stykke arbeid ofte er mer utslagsgivende enn hans eller hennes faktiske objektivt målbare evner. Forskingen er tydelig på at individer med lav subjektiv mestringstro gjerne senker målene sine, eller bare gir opp i det hele tatt. Individer med stor subjektiv mestringstro derimot, vil gjerne anstrenge seg ytterligere for å klare å utføre og mestre vanskelige utfordringer. Det er i tillegg verdt å merke seg at en persons subjektive mestringstro også i stor grad skiller på hvordan vedkommende reagerer på tilbakemeldinger. Personen med høy subjektiv mestringstro vil typisk reagere positivt og offensivt på negative tilbakemeldinger, da det oppleves som styrkende. Personen med lav mestringstro vil derimot typisk reagere negativt og defensivt, da det oppleves som trykkende. (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 125).

2.2 Selvoppfatning

Skaalvik og Skaalvik (2005, s. 75) definerer selvoppfatning som en persons oppfatning, vurdering, forventning, tro eller viten om seg selv. Dette er med andre ord et vidt begrep og kan brukes innen forskjellige felt. Selvoppfatningen kan variere ut ifra hvilke situasjoner og utfordringer man møter, og vil ofte være sosialt betinget. Selvoppfatningen spenner over flere felt. Med fysisk selvoppfatning forstås hvordan man oppfatter eget utseende og fysisk-motoriske ferdigheter, den sosiale selvoppfatningen sier noe om oppfattet popularitet og evne til å omgås andre, mens intellektuell og akademisk selvoppfatning inkluderer egen vurdering

av evnenivå og prestasjonsnivå. Emosjonell selvoppfatning tar for seg spekteret av følelser, og moralsk eller atferdsmessig selvoppfatning er hvorvidt man ser seg selv som lovlydig og tillitsskapende. En slik inndeling av selvoppfatning diskriminerer noe, da en persons oppfatning av seg selv på et gitt område kan falle innenfor flere av disse feltene. Som kadett ved Luftkrigsskolen vil man for eksempel i en idrettstime kunne vurdere seg selv på både det fysiske, sosiale og atferdsmessige feltet. Sammen danner disse feltene for selvoppfatning et bilde av hvordan man ser seg selv i en gitt situasjon (Skaalvik og Skaalvik, 2005).

Selvoppfatning knyttes gjerne opp mot prestasjoner, eller forventinger om prestasjoner. Disse deles mellom to retninger innenfor forskning: Selvvurderingstradisjon og forventningstradisjon. Begge retningene legger selvoppfatning av prestasjoner til grunn.

Selvvurderingstradisjonen tar for seg en generell selvvurdering og emosjonelle forhold når det kommer til selvvurdering. Et viktig utgangspunkt er en persons selvaksept. Her kommer det frem viktigheten av at man både aksepterer og respekterer seg selv. Ved å akseptere både sine sterke og svake sider, trenger man ikke å være like opptatt av hvordan man fremstår ovenfor andre. Selvvurderingen innenfor de forskjellige områdene danner grunnlaget for den generelle aksepten for seg selv. Områdene vektlegges ulikt av den enkelte, da noen områder vektlegges mer enn andre. Grad av selvakseptering kan ikke alltid fortelle hvordan en person presterer innenfor et felt. Her vil i større grad selvvurderingen innenfor det spesifikke feltet være avgjørende. Selv om en person har høy grad av selvaksept, vil det for eksempel innenfor akademisk skriving være personens akademiske selvvurdering som har uttelling på personens utholdenhet innenfor akademisk arbeid (Skaalvik & Skaalvik, 2005).

Forventningstradisjonen skiller seg fra selvvurderingen ved å vektlegge en persons forventninger om mestring, fremfor vurderingen av egne evner. Her er det vesentlige hvordan en person bedømmer hvorvidt han vil være kapabel til å planlegge og utføre en gitt handling for å oppnå noe. For en kadett ved Luftkrigsskolen kan dette være forventningen om å skulle greie å løpe 3000 meter på under 12 minutter. Det som er gjeldende her er kadettens tro på at han skal greie det, ikke om han er dyktig eller om det å innfri anses som bra eller ikke. Dette kan også eksemplifiseres med en kadetts forventning om å lykkes under en øvelse. Dette kan gjelde en rekke disipliner, alt ifra utøvelse av ledelse, til enkeltmannsferdigheter som teltoppsett og ivaretagelse av eget utstyr.

Både selvvurderingstradisjonen og forventningstradisjonen vektlegger betydningen av mestringserfaringer. Med dette menes tidligere erfaringer med å lykkes innen liknende

oppgaver. Om man kan hente frem tidligere mestringserfaringer i oppgaveløsning, vil man øke forventningen om å lykkes. På samme måte vil tidligere erfaringer med å mislykkes virke negativt inn. Det å bygge mestringserfaringer er spesielt viktig tidlig i en læringsprosess. Ved gjentatte positive erfaringer, når man lærer noe nytt, vil forventningen om å lykkes senere forsterkes. På den måten kan man også tolerere enkelte mislykkede forsøk senere, såfremt erfaringsbanken er tilstrekkelig fylt med tidligere mestringserfaringer (Skaalvik og Skaalvik, 2005). Dette omtales nøyere under *self-efficacy*.

Mestringserfaring skiller mellom reell mestring og opplevd mestring. Den reelle mestringen belager seg på en objektivt målt oppnåelse. Dette kan komme frem ved bruk av observatør eller gjennom testing. Den opplevde mestringen er det personen føler selv, og er en subjektiv vurdering av egen prestasjon. Disse er knyttet tett sammen, hvor den opplevde mestringen ofte er et resultat av reell mestring. Som kadett kan man kjenne seg igjen i dette når det kommer til bekjentgjøring av eksamensresultater. Selv om følelsen av å ha levert et godt produkt er tilstede, er det først når karakteren bekrefter dette, at den reelle mestringen finner sted.

2.2.1 Identitet

Identitet er et begrep som tidvis brukes synonymt med selvoppfatning. Det er allikevel vanligst å benytte begrepet om hvordan en person ser på seg selv i forhold til et sosialt miljø. Her er det vesentlig hvilke roller en person har. Dette kan videre forklares med en persons 'sosiale plassering' i en gruppe. Her er spørsmålet om «*hvem man tror man er*», sentralt. Identitet handler da om en rekke aspekter ved en person: Både navn, biografi, yrke, nasjonalitet, kjønn, alder, tilhørighet til bestemte grupper osv., spiller inn. Identiteten er en relativt varig del av en person. Den skifter ikke ved å endre stil eller omgangskrets, dette kommer heller til uttrykk i en persons selvpresentasjon. Identitet er en viktig side ved en persons selvoppfatning (Skaalvik og Skaalvik, 2005, s. 80).

2.2.2 Self-efficacy

Den amerikanske psykologen Albert Bandura er en sentral skikkelse innenfor personlighetspsykologien. Hans teorier om hvordan læring, sosiale forhold og kognisjon påvirker personligheten, er vel anerkjente. Et viktig begrep innenfor Banduras' teorier er *self-efficacy*.

“Self-efficacy is the belief in one’s ability to influence events that effect one’s life and control over the way these events are experienced” (Bandura, 1994).

Begrepet kan kort forklares som mestringstro; en persons tro på egen mestringsevne. Dette utgjør en viktig del av en persons selvoppfattelse. Bandura peker på fire kilder til denne troen: Mestringserfaringer, sosial sammenlikning, sosial overtalelse, og fysiske og affektive tilstander. For denne oppgavens del vil det videre fokuseres på den ene kilden, mestringserfaringer.

Mestringserfaringer er den viktigste kilden til mestringstro (Kahler, 2014, s. 49). Dette begrunnes med at erfaringer med å mestre det som kreves, gir det mest autentiske vitnesbyrdet på hva som skal til for å lykkes. Ved å oppleve suksess vil man få en styrket tro på at man mestrer visse situasjoner, samtidig som at et eventuelt nederlag vil svekke denne troen. For å oppnå høy grad av mestringstro må man oppleve gjentatte suksesser hvor det stilles en viss form for krav til utholdende anstrengelser. En person med sterk tro på egen mestringsevne vil være mer robust i møte med nye utfordringer, da også være bedre rustet til å tåle eventuelle nederlag, enn en person med svakere mestringstro. For at en erfaring skal føre til styrket mestringstro, må den være utfordrende. Det er ikke tilstrekkelig at man følger et gitt program og fullfører det. Det er også nødvendig å aktivere de kognitive og selvregulerende egenskapene for å utvikle mestringstroen. Ved å tilegne seg kunnskap om strategier og regler, kan man best mulig møte og overkomme dynamiske utfordringer. Over tid må utfordringene også øke i styrke for å føre til utvikling av mestingstroen. Optimalt sett bør utfordringene komme i takt med veksten av mestingstro. For mange nederlag tidlig i denne prosessen vil få negative følger.

Helt vesentlig for en positiv utvikling av mestingstroen er personens bearbeidelse av fullførte utfordringer. Uavhengig av hvordan det faktiske utfallet av en situasjon er, vil en person dømme sine handlinger subjektivt. Hvordan man bearbeider opplevelser, er med på å danne et bilde av egen mestringsevne. Dette påvirkes av hvordan mestingstroen var i utgangspunktet, hvor krevende oppgaven var, hvor mye det kostet å utføre den, hvor mye individet støttet seg på andre, og under hvilke omstendigheter vedkommende løste oppgaven. Sammen med forholdet mellom personens suksesser og nederlag, danner dette grunnlaget for hvordan man husker og organiserer erfaringer (Kahler, 2014, ss. 49-51). Det er med andre ord ikke kun det faktiske resultatet av en handling som danner grunnlaget for mestingstroen, det avhenger også av hvordan en person bearbeider erfaringene. Dette kalles attribusjon, og sier noe om hvordan en person forklarer hvorvidt en prestasjon er et resultat av innsats, eller strategi (Skaalvik og Skaalvik, 2005, ss. 95-96).

3 Metode

3.1 Valg av metode

Det kvalitative og det kvantitative studiet er to forskjellige tilnæringer innen forskningen, hvilket betyr at de representerer hvert sitt kunnskapsperspektiv. Den mest bestemte faktoren for valg av kunnskapsperspektiv defineres av hva en ønsker å vite; hva det er mulig å studere på ved bruk av enten kvalitativ eller kvantitativ metode. En forsker som ønsker svaret på hvor mange ungdommer som driver med sport, trekker mot det kvantitative, mens forskeren som ønsker å vite hvilken følelsesmessig opplevelse ungdommen får når de driver med sport, søker det kvalitative perspektivet (Olsson & Sørensen, 2003). Hensikten til den kvalitative forskningen er å belyse et fenomens kvalitet. Ved å basere seg på teorier om fortolkning og menneskelig erfaring, omfatter det kvalitative studiet systematisk innsamling, bearbeiding og analyse av materialet. Forskningen belager seg derfor på informasjon samlet gjennom skriftlig tekst, observasjon eller samtale gjennom intervju (Langdridge, 2006).

Dette studiet baserer seg på kvalitativ metode. Forfatterne så dette som et naturlig perspektiv for oppgaven, fordi oppgaven søker å utforske hvilken virkning Vinterøvelsen har hatt på kadettene, heller enn en kvantitativ vinkling. Kvalitativ metode kan sette begrensninger når det kommer til å peke ut eventuelle trender i et fenomen, men er på den andre siden effektiv når en ønsker å identifisere fenomenets mulige årsaker. Datasamling gjennom observasjon og intervju har gitt forfatterne et innblikk i tanker, følelser og indre prosesser, som informantene har opplevd gjennom øvelsen. Dette kan benyttes til besvarelse av problemstillingen, samt åpne for nye forskningsspørsmål (Jacobsen, 2015).

3.2 Studiets tilnærming

Best egnet til å beskrive dette studiets karakteristikk er et casestudie. Casestudier beskrives som «en situasjon, en organisasjon eller noe annet som er avgrenset i sted eller hendelse» (Jacobsen, 2015, s. 99). Beskrivelsen passer dette studiet godt, ettersom forskningen isoleres til kadettens opplevelser knyttet til Vinterøvelsen. Forfatterens videre tilnærming til behandling av data og undersøkelse gjort i forbindelse med studiet, kan kalles for et induktivt design. I den induktive tilnærmingen søker forfatteren å knytte oppgavens empiri mot relevant teori. Dette er en eksplorerende måte å forske på, og egner seg på studier basert på områder hvor det finnes lite forhåndskunnskap (Tranvik, 2009). Denne tilnærmingen passer spesielt godt for respektive oppgave, ettersom forfatterne har justert på studiets perspektiv under arbeidet med oppgaven. Forfatterne har, grunnet lite forhåndskunnskap rundt Vinterøvelsen, søkt til

oppgaver med lignende perspektiv for å hente inspirasjon. Et av studiets særegenheter er fokuset rundt øvelsesvirksomhet. Det har derfor i hovedsak blitt sett på oppgaver med likhetstrekk til forfatternes egen, skrevet av personell innenfor Forsvarssektoren, med øvelse som primærfokus. Her poengteres det, gjennom situert læringsteori, at læringsutbyttet er størst når læringsprosessen knyttes tett opp til den konteksten man skal operere i (Wenger & Lave, 1991). Gjennom induktiv tilnærming, samt inspirasjon fra lignende forskningsarbeid, har forfatterne fått et grunnlag og en fleksibilitet til å kunne lede oppgaven i en passende retning.

3.3 Datainnsamling

Ettersom at fokusområdet for forskningsarbeidet ble endret underveis i prosessen, gikk det noe tid mellom Vinterøvelsen og gjennomføring av intervjuer. Forfatterne var tidlig i prosessen noe usikre på hvilken tilnærming de skulle ha til øvelsen; hvilke aspekter som skulle undersøkes, og hvordan dette skulle gjennomføres. Det ble utført et forstudie i form av samtaler med øvingsleder og observasjon under deler av øvelsen. Da Vinterøvelsen gikk av stabelen, var forfatterne ikke kommet dithen at de hadde bestemt hvilken tilnærming de skulle ha, og dro ut med et relativt åpent sinn for å observere deler av øvelsen. Begge forfatterne hadde god innsikt i øvelsen fra før, både gjennom tidligere deltakelse og etter samtaler med øvingsleder. Allikevel var denne delen av forstudiet med på å gi et godt bilde av hvordan den faktiske gjennomføringen var. Til tross for at det ikke var mulig å følge kadettene gjennom hele øvelsen, ga dette et godt innblikk og oversikt over hva kadettene var gjennom. Forfatterne var med på den historiske inbriefen, som la bakteppet for marsjen som skulle gjennomføres, og var ute i øvingsfeltet under noe av den videre gjennomføringen. Her ble det gjort refleksjoner rundt hvordan forholdene var på stedet, og hvilke prøvelser og aktiviteter kadettene var gjennom. Videre ble det sett på hvordan øvingsledelsen hadde lagt til rette for, og gjorde vurderinger underveis i øvelsen.

Under følger en oversikt over aktiviteter som har blitt gjennomført i forbindelse med datainnsamlingen:

Dato	Aktivitet	Beskrivelse
28. jan 2019	Oppstart bachelor	Valg av Vinterøvelsen som forskningsområde
25. feb 2019	Presentasjon	Innhenting av godkjenning fra kadettene
3. mars 2019	Ekskursjon	Vinterøvelsen: Møtte kadettene ved historisk innbrief og ble med ut til minnesbauta.
7. mars 2019	Ekskursjon	Vinterøvelsen: Deltok på minnestund på Kristiansten Festning
26/27. mai 2019	Intervju	Seks intervju

3.3.1 Feltarbeid

Feltarbeidet la grunnlaget for videre valg av fokus for studien, og en foreløpig arbeidsproblemstilling. Forfatterne var i perioden før og etter øvelsen i dialog med sentrale personer på Luftkrigsskolen, som bidro med innspill på interessante innfallsvinkler. Både innspill fra ansatte ved Luftkrigsskolen, forfatternes inntrykk etter feltarbeidet og refleksjoner gjort i etterkant, la grunnlaget for utarbeidelse av intervjuguide, og utvalg av teori. Dette var en møysommelig prosess, hvor forfatterne stadig justerte på problemstilling, og dermed også teoretisk forankring. Da det endelige fokusområdet for studien hadde blitt satt, var neste steg i prosessen å gjennomføre intervjuer.

3.3.2 Intervju

Intervjuene ble gjennomført i mai 2019, omtrent tre måneder etter Vinterøvelsen. Dette kom av forfatternes forpliktelser på andre felt, og det faktum at valg av fokusområdet var en tidkrevende prosess hvor det var mye frem og tilbake. Den lange tiden mellom Vinterøvelsen og gjennomføringen av intervju kan sies å være både en svakhet og styrke. Ved å gjennomføre intervjuer kort tid etter øvelsen ville man sikret at opplevelsene var friskt i minnet blant respondentene. Videre kan man anta at dette hadde forhindre mulighet til å koordinere respons kadettene imellom, samt eventuell påvirkning av andres meninger og oppfatninger. På den andre siden kan det å vente en periode etter øvelsen ha vært sunt for prosessering og refleksjon rundt gjennomføringen. Dette kan også ha modnet erfaringene slik at respondentene så disse i en større sammenheng, og i mindre grad lot flyktige forhold påvirke dem.

Intervjuene ble gjennomført som dybdeintervjuer, dette i søken etter å forstå respondentenes opplevelser, og hvordan de reflekterte rundt disse. Dybdeintervjuet som form bygger på en

fenomenologisk tilnærming hvor hensikten er å forstå hvordan respondentene ser på verden, i dette tilfellet Vinterøvelsen (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 45). Oppbyggingen av intervjuene var å regne som strukturerte, med mulighet til å avvike noe fra manus om det var behov for å følge opp et svar. På denne måten fulgte alle intervjuene en lik mal som sikret et godt sammenlikningsgrunnlag, samtidig som intervjuet i liten grad satt begrensninger på hvordan respondentene hadde mulighet til å svare. Dette gjenspeiles i intervjuenes varighet, som varierte fra 30 til 50 minutter. Forfatterne valgte å sette en tidsbegrensning for intervjuene på 50 minutter. Dette ble gjort grunnet en vurdering av at respondentene høyst sannsynlig ville få frem sine tanker og poeng innenfor tidsfristen. Enkelte av respondentene kunne høyst sannsynlig ha pratet lenger om temaene vi åpnet for i intervjuene, men det antas at majoriteten av responsen hadde vært omformuleringer og repetisjon av tidligere svar.

3.3.3 Utvalg

Som det kommer frem av problemstillingen, er det i denne oppgaven kadettens opplevelse av Vinterøvelsen, og dens innvirkning på dem, som er i fokus. Dermed var det naturlig å bruke respondenter blant kadettene under intervjuene. Som tidligere nevnt har forfatterne også vært i dialog med blant annet øvingsleder, noe som har gitt både innspill til fokusområde, og innsikt i selve øvelsen. Kadettmassen som deltok på øvelsen bestod av ca. 50 personer. Forfatterne har, gjennom konferering med veileder, samt inspirasjon fra Jacobsen (2015), vurdert seks respondenter som et representativt utvalg for studiet. Det finnes ingen regel for antallet respondenter, men Kvale (1997 i Jacobsen, 2015, s. 178) stiller det som kalles *1000-siders spørsmålet*: «Hvordan skal jeg finne en metode for å analysere de 1000 sidene med intervjutranskripsjoner jeg har samlet inn?». Med dette forstås det at antallet respondenter må stå i stil med tilgjengelig tid og ressurser, for å sikre at den dataen som samles inn faktisk kan analyseres grundig nok. Oppgavens seks respondenter var et resultat av frivillighet blant kadettene, hvor disse meldte seg selv. Det kan dermed sies å være relativt nøytralt, selv om det ikke kan kalles å være helt tilfeldig. En svakhet ved et slikt utvalg kan være at det blir de med sterkeste meninger og ønsker om å uttale seg, som får komme til ordet. Dette har forfatterne vært bevisste i prosessen, rundt både gjennomføringen av intervjuene, og analysen i etterkant. Vurderingen som lå til grunn var at hver enkelt kadett var like egnet som respondent som den andre. Respondentene er nummerert henholdsvis R1-R6.

3.4 Analyse

Rådata som ble tatt opp på båndopptaker, ble transkribert ordrett i etterkant av intervjuene. Etter at alle intervjuene var gjennomført, hadde forfatterne god oversikt over hvordan

respondentene fordelte seg i meninger og utsagn, og dermed et godt utgangspunkt for videre analyse. Etter flere gjennomlesinger var det mulig å kategorisere de forskjellige utsagnene innenfor aktuelle tema, hvilket ledet til en systematisk koding av transkripsjonene. Det første steget for forfatterne var å merke seg interessant tematikk som kunne ha relevans for videre utarbeidelse av oppgaven. Påfølgende i analyseprosessen, valgte forfatterne å kode interessant tematikk ved å skjematiskere utdragene, og merke dem innenfor forskjellige kategorier. Dette ga et oversiktlig utgangspunkt for forfatterne, for videre arbeid med analyseprosessen. Ved bruk av dokumentet, som fungerte som et oppslagsverk, ble det mulig å lete tilbake til relevante sitater. Det gjorde det også lett å kontrollere hvorvidt svarene samsvarte mellom de forskjellige respondentene.

3.5 Ethiske forhold

Rådata hentet under observasjon og intervju har blitt behandlet i henhold til etiske forskningsprinsipper utgitt av Norsk senter for forskningsdata (NSD, 2017). Lydfiler fra båndopptakeren som ble anvendt under intervjuene ble lastet opp til låst PC umiddelbart etter gjennomført intervju, og deretter slettet fra båndopptakeren. Forfatterne har vært møysommelige med oppbevaring av dokumenter, notater og lydopptak relatert til oppgaven, for å skjerme potensielle personopplysninger tilknyttet respondentene. Ved ferdigstilling av prosjektet ble alt slettet, hvorpå håndskrevne notater og utskrifter ble makulert. Studiet inneholder ingen personopplysninger eller informasjon som kan identifisere respondentene. Denne anonymiseringen er respondentene godt informert om, noe som kan tenkes å ha bidratt til en frittalende respons under gjennomføring av intervjuene.

I forkant av intervjuene hadde forfatterne en muntlig presentasjon av tiltenkt forskningsprosjekt overfor kadettmassen som skulle på Vinterøvelsen. Under nevnte presentasjon, fikk kadettene utdelt en *Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt* (vedlegg 2), hvor eventuelle interessenter til bidrag opp mot forskningen ble bedt om å signere. I tidsrommet av prosjektets fremlegg overfor kadettene, var forfatternes tiltenkte vinkling på oppgaven noe annerledes enn det endelige resultatet. Dette ble respondentene informert om i forkant av intervjuene. Hver respondent fikk i tillegg til signering av skjema for forskningsdeltakelse, en muntlig påminnelse av sine rettigheter i forkant av intervjuet, som en rutinemessig del av forfatternes intervjuguide. Alle respondenter har fått mulighet til å kommentere forfatternes tolkning av deres utsagn.

3.6 Forfatternes ståsted

Som den avsluttende delen av oppgavens metodiske redegjørelse, er det naturlig å bemerke at begge forfatterne selv deltok på Vinterøvelsen i 2018. Forhåndskjennskap til øvelsen kan anses å være både en styrke og en svakhet for studiet. På den ene siden vil en kunne tenke seg at forfatternes kunnskap har ledet til bedre kommunikasjon med respondentene. Begge parter har vært en del av den samme øvelsen, og deler derfor mange av de samme erfaringene. Dette kan ha bidratt til en reduksjon i rommet for feiltolkninger, grunnet forståelse for språk, opplevelser og kontekst. På den andre siden kan den samme kjennskapen til øvelsen ha farget forfatterne. Egne subjektive fortolkninger og erfaringer kan ha preget forskningsarbeidet og dermed svekket oppgavens kvalitet. Det presiseres at dette er en problemstilling som forfatterne har vært bevisst, og at objektivitet overfor respondentene, og deres uttalelser og meninger, har vært et fokusområde. Intervjuspørsmålene ble derfor utformet som åpne, for å unngå å lede respondentene i en allerede tiltenkt retning. I tillegg bidro intervjuguidens utforming til at respondentene selv skulle avgjøre hvordan de ønsket å svare på spørsmålene.

4 Resultat

I dette kapittelet vil resultatene fra datainnhentingene presenteres. Spørsmålene som ble stilt under intervjuet hadde til hensikt å avdekke respondentenes subjektive oppfattelse av øvelsen. Sitatene valgt i påfølgende avsnitt prøver derfor å synliggjøre forfatterens funn gjennom analyseprosessen, i tillegg til å vise at kadettene er forent på flere av punktene. Funnene vil listes med egne overskrifter for å gi en oversikt over oppgavens empiri og videre drøftingsgrunnlag.

4.1 Motivasjon

4.1.1 Hensikt

Et av intervjuets fokusområder var hvordan kadettene opplevde sin egen motivasjon både før, under og i etterkant av øvelsen. På en del av områdene slet kadettene med å sette ord på hvordan de opplevde egen motivasjon gjennom øvelsens forskjellige faser, noe som skilte seg særlig ut på ett punkt. Det presiseres at forfatterne og respondentene har samme forståelse av ordet 'hensikt', hvilket anvendes ofte videre i oppgaven som et beskrivende begrep for uttrykte årsak, læringsmål og tiltenkt utbytte for kadettene under øvelsen.

Og jeg satt igjen med et veldig positivt inntrykk når vi var ferdig, og underveis så følte jeg på en måte at alt hadde en hensikt, da, at man gjorde ting av en grunn. Man skulle ikke bare gå for å gå på en måte, men man hadde liksom hele tiden en hensikt med det man gjorde. Som var en kilde til motivasjon for meg, da, synes jeg. (R2)

Hvis jeg skal sammenligne den, Vinterøvelsen med den øvelsen vi nå skal gå inn i så merker jeg at motivasjonen er helt annerledes. Det tror jeg ligger mye i at man skjønnte på en måte hensikten med øvelsen når man fikk den fortalt. (R4)

Gi oss en hensikt. Gi oss en klar intensjon med hva vi skal oppnå. Hva er det du skal sitte igjen med på den andre siden. Det tror jeg bidrar veldig mye til folks motivasjon, og læring, og identitet. Jeg tror den treffer veldig mye. (R5)

Det fremstår som unisont og tydelig at respondentene opplever Vinterøvelsens tydelige hensikt som et nøkkelmoment for motivasjon. R2 uttrykker hvordan opplevelsen av hensikt til enhver tid økte motivasjonen gjennom øvelsen. Det samme beskrives av R4, men respondenten synliggjør dette ytterligere ved å påpeke hvordan erfaringen av opplevd hensikt under Vinterøvelsen, har styrket motivasjonen i forkant av kommende øvelse under utdanningsløpet. R5 har samme budskap som foregående respondenter, men uttrykker dette

tilnærmet appellerende, overfor det en kan tenke seg gjelder alt av øvingsansvarlig personell i Forsvaret.

4.1.2 Ansvar

Av andre sammenfallende besvarelser innenfor motivasjonssøylen, adresserer kadettene ansvarsbegrepet. Under Vinterøvelsen får mange av kadettene prøve seg i forskjellige roller med varierende grad av ansvar.

Jeg hadde ganske mye å sysle med, vi hadde ganske mye jobb i forkant der, vi som satt i den OPGen. Det ga litt motivasjon det å kunne være med og... Vi bestemte vel ikke så voldsomt mye, men bestemte litt da. Mer enn å bare være menig enkeltmann og stikke ut på vintermarsj. Så motivasjonen, den var god den. (R6)

Men med en gang jeg fikk den troppssjefrollen da skjønner man det at nå ser alle på meg. Nå er det faktisk jeg som er i sentrum her og da skjedde det noe med meg. Da klikka det helt oppi hodet mitt. Da ble jeg med en gang veldig motivert da. Så jeg har også tro på det at, jeg tror også hvilken rolle du har oppi øvelsen, jeg tror det at hvis jeg på vinterøvelse hadde fått en rolle, et lederansvar så hadde det økt motivasjonen ytterligere da. (R5)

Det var nok mye skiftende. Og for min del så handler det mye om når jeg har ansvar og når jeg ikke har ansvar. Så ofte når jeg ikke har ansvar så blir jeg litt sånn, jeg gjør alt som blir sagt, men det ligger ikke noe motivasjon i det. Jeg går liksom, da kan jeg kjenne at jeg går litt ned i kjelleren og synes ting er kjipt. Men med en gang jeg får et mer overordnet ansvar så går motivasjonskurven med en gang opp og jeg føler at jeg er mer tilstede da. (R4)

På spørsmål om hvordan kadettene opplevde motivasjonen sin under selve øvelsen, velger flere av respondentene å basere svaret sitt på mengden ansvar de hadde. R6 viser til sin rolle i en planleggingsgruppe i forkant av øvelsen, og opplevde dette arbeidet som meningsfylt, hvilket styrket motivasjonen til vedkommende på vei inn i øvelsen. R5 beskriver hvordan fokus og motivasjon gjorde en drastisk vending ved tildelt troppssjefrolle under øvelsen. Respondenten legger til hvordan han/hun har en generell tro på at kadettens rolle i øvelsen leder til økt grad av motivasjon. I likhet med både R6 og R5, adresserer R4 hvordan ansvar har mye å si for opplevd motivasjon i et øvelsesscenario, men grunnet mangel på ansvar under Vinterøvelsen, beskrives det på en noe annerledes måte. Respondenten ble ikke tildelt noen spesiell rolle, og forklarer dermed hvordan vedkommende kjente på manglende motivasjon i rollen sin, og gjerne skulle ønsket en mer ansvarsfull oppgave for å styrke egen motivasjon.

4.1.3 Historisk narrativ

Et betydelig aspekt ved Vinterøvelsen er rammene som bygges rundt historien om Familien Morset som motstandsfolk under andre verdenskrig. Ruten som kadettene fulgte tilsvarte deler av familiemedlemmenes fluktrute mot svenskegrensen, og inneholdt flere historiske minnesmerker.

Det er kult å se at den ruta som er lagt opp, hvis man ser veldig vidt på det, en av de rutene som de har gått. Stopper i hvert fall på steder som har betydning for den historien. Og det motiverer, for det er litt sånn at visste man at man skulle opp til det vannet der den hytta lå så blir det kult å komme opp. Så man kommer seg opp den bakken for nå skal man opp og se på den hytta der. Hvordan bodde de liksom oppå fjellet. For eksempel. (R6)

Det var litt spennende også høre på de historiegrensene som ble fortalt. Det forløpet som vi fulgte. Underveis, når vi gikk og marsjerte, så var nok ikke det hovedfokuset, men når vi kom opp så fikk vi liksom, så spilte det litt inn på hvordan du tenkte om hvor lett vi i forhold til de hadde det. (R3)

Men så, fordi man hadde det her historiske i bakhodet hele tiden, da, så følte jeg det var lett å hente motivasjon, da. For man ble stående, ja, det var kjipt og kaldt og man hadde på seg sekk, og det var mørkt og sånn. Men så, siden du hadde det perspektivet i hodet, så var det litt sånn derre, ok, det er ikke synd på meg likevel. (R2)

Flere av respondentene trekker frem det historiske aspektet ved øvelsen som motivasjonsfremmende. R6 baserer motivasjonsgrunnlaget til dels på forutsigbarheten som lå i ruten som de fulgte. Vedkommende visste at det neste som sto for tur var et stopp ved en hytte som hadde betydning for historien rundt Familien Morset, noe som virket meningsfullt og interessant. Det kan virke som at R3 har en noe lignende oppfatning som R6, men presenterer dette likevel noe nyansert. Historien fremmet en spenning under øvelsen. Respondenten følte ikke nødvendigvis at denne spenningen opptok fokuset til enhver tid under øvelsen, men at den blusset opp igjen ved de historiske stoppepunktene underveis på øvelsen, og at dette ga et perspektiv på hvor lett de selv hadde det, sammenlignet med motstandsfolkene under andre verdenskrig. I motsetning til R6 og R3, opplevde R2 at det historiske aspektet til enhver tid hadde en motiverende effekt. På samme måte som R3, forteller respondenten at historien ga et perspektiv på hvor godt de hadde det på øvelse, kontra Morset-familien, og at dette perspektivet kunne hentes frem som motivasjon når ting følte litt kjipt og tungt.

4.1.4 Skytecase

Under en av casene på Vinterøvelsen, fikk kadettene i oppdrag å løse en vinterstridsløype hvor funksjonstesting av utstyr virket å være oppgavens hensikt. Ved spørsmål om eventuelle lavpunkt i motivasjonen under øvelsen, forenes respondentene om skytecasen.

(...) plutselig skulle vi bare ned og ha en case med skyting. Også gikk vi ned der, også virket på en måte hele opplegget bare litt sånn her. Jeg skjønnte ikke helt meningen bak det, da. For det var sånn, halve laget hadde våpen som ikke funket, også skulle man skyte på noen blinker som man ikke så, også skulle man drive å løpe litt her og der på ski og det var sånn. Akkurat der hadde jeg veldig knekken følte jeg, for det, klarte ikke helt å se hensikten med det vi skulle gjøre, da. Jeg følte at vi kun var, skulle bare skyte for å skyte på en måte. (R2)

Ja. Da jeg var mest på bunn det tror jeg var da vi stod og skulle skyte. Også var det iskaldt, også hadde vi tatt på oss alt for lite klær for vi hadde fått litt motstridende beskjeder. Ja, dere kommer til å ha litt puls og være litt varme når dere skal skyte og sånn. Også stod vi og ventet dritlengde og det var iskaldt. (R3)

Det kjipeste var i hvert fall når vi plutselig skulle ha en skiskytercase oppe på, cirka halvveis da, ganske høyt oppe på fjellet. Masse vind, begynte å bli ganske seint utpå dagen der. 10-15 minus. Og sånn, ehm, kald på fingrene, frøys hele tiden, fikk ikke til å skyte eller noe som helst, skulle gå rundt der på ski, skulle gå rundt der og skyte, skyte, skyte. Forstod ikke meningen med noe som helst. Ehh.. Så den kom litt ut av det blå, var ikke veldig motivert for å gjennomføre det, for å si det på den måten. (R6)

Det kan virke som at respondentene enes om at mye av grunnen til opplevd motivasjonsknekk i tilknytning skytecasen, var manglende hensikt. Det har allerede blitt adressert at kadettene opplevd en tydelig hensikt med øvelsen som styrkende for motivasjonen, så disse funnene er sammenfallende. R2 og R6 forklarer hvordan våpnene deres hadde fryst, hvilket hemmet funksjonen under gjennomføring, og dermed ledet til dårlig utførelse av oppdraget. R6 og R3 beskriver hvordan dårlig kommunikasjon førte til utilstrekkelig bekledning, og at de dermed ble stående å fryse under store deler av oppdraget. Det kan virke som at respondentene ble tatt litt på sengen av oppdraget som kom litt brått på, hvilket gjorde at de opplevde manglende forutsetninger for å løse det på en god måte.

4.2 Selvoppfatning

4.2.1 Samhørighet og tilhørighet

Et av spørsmålene som ble stilt respondentene var hvordan de mente øvelsen kunne ha påvirket deres identitet. Dette ble videre konkretisert ned til hvordan de så på sitt forhold til de andre kadettene, Luftkrigsskolen og Forsvaret generelt. Her var respondentene relativt samstemte i sine svar. Forskjellene lå i hovedsak i hva som veide tyngst av de nærmeste relasjonene, eller det mer overordnede forholdet til Forsvaret.

Jeg følte en veldig stor tilknytning til laget i løpet av øvelsen, at man får, man knytter bånd, ser hverandre i situasjoner, og at det skaper, det styrker båndet mellom hver enkelt, da. Eeh, men og til kullet som gjør noe felles når man er ute sammen. Det blir noe helt annet enn å være her, (...) når man tvinges til å være sammen ute, da, og bruke hverandre og utnytte hverandres sterke sider. (R2)

Men det går igjen på det her å bli kjent med seg selv, bli kjent med laget, den utviklingen som skjer der. Gruppedynamikk (...) Det gjør mye med laget og samarbeidet og hvordan du kjenner folk etterpå. (R3)

Jeg vil definitivt si at den ikke har svekket tilknytting. Hvert fall innad i laget, bruker såpass mye tid på både i forkant med planlegging og forberedelser og underveis da, når man er så sliten og jobber sammen og får til noe da. (...) Med bakgrunn i det så føler jeg at man blir sterkere knyttet sammen som lag. Så ser man ikke så mye til resten av kullet egentlig. (R6)

At man har lært seg å kjenne laget, lært å åpne seg fortere, lært å bli tett på ganske rask tid. Også har jeg jo tatt med meg en del erfaringer rundt hva funker for meg, når jeg har ansvar, hva funker ikke (...) så tror jeg det går mye på egentlig identitet faktisk. At det er det å finne sin plass og bli trygg på de rundt seg. (R4)

Jevnt over viser analysen at respondentene mente at øvelsen medførte en økt tilknytning til de andre kadettene og Forsvaret forøvrig. Både R2, R3 og R6 sier ordrett at de føler at øvelsen har ført til at deres tilknytning til de andre kadettene, spesielt de på samme lag, har blitt sterkere. Dette mener de at kommer av den avhengigheten man har til hverandre, da oppgavene må løses i samspill med lagsmedlemmene. R4 mener også at øvelsen førte til at de åpnet seg for hverandre raskt, og på den måten kunne finne sin plass i gruppa. Dette førte til en trygghetsfølelse for respondenten.

Jeg tror den har vært med på å bygge mer tilhørighet til Luftkrigsskolen. (R1)

At det også styrker jo den her tilknytningen du har til Forsvaret. Det båndet du har. Og man føler på en stolthet på en måte, med det man driver med. Mhm. Absolutt. (R2)

Du får jo større tilknytting til laget også da. Og det at det kommer en flyby midt under øvelsen gjør jo at du får en stolthetsfølelse til Luftforsvaret og en tilknytting til det. (R3)

(...) Man kjente litt sterkere på identitetsfølelse til Forsvaret. (R4)

Historiske bakteppet da, at knyttet opp mot identiteten så fikk man den ydmykheten som jeg snakket om i sted, og den at dette her er faktisk noe jeg i fremtiden kan holde på med og bli pushet ut i å gjøre. (R4)

Det med den historiske settingen. Du merker at du føler, du blir jo litt sånn stolt følelse og, på en måte. At du skjønner litt alvoret i profesjonen. Og du knytter deg jo litt mer til jobben og Forsvaret i sin helhet. Du skjønner at det er fort gjort å glemme da at da i dette studiet, ja at du går kanskje på ski og sånn, men du går faktisk med et våpen og du har på deg en vest. (R5)

Respondentene skisserer her en økt tilhørighet til Forsvaret. R1 mener på generelt grunnlag at måten øvelsen ble gjennomført på, skapte mer tilhørighet til skolen. R2 støtter opp om dette, og svarer i forlengelsen av det som kommer frem her at dette sannsynligvis kommer av at skoledagen forøvrig til dels er lik sivil skole, og at øvelsen fungerer som en påminnelse om hva jobben i Forsvaret også kan innebære. Flere av respondentene trekker også frem at øvelsen har påvirket dem emosjonelt. Både en følelse av stolthet over hva jobben innebærer og en opplevd ydmykhet for hva forsvarsfolk har gjort for landet tidligere. Historien som danner bakteppet for øvelsen trekkes frem av både R4 og R5 som en viktig faktor. R5 sier at historien er med på å understreke alvoret i det ansvaret som ligger i den militære profesjonen. Respondenten mener også at rammene for øvelsen er med på å forsterke dette gjennom utøvelsen av grunnleggende militære ferdigheter. Dette kan også tilegnes kadettene følelsesmessige selvoppfattelse. Her mangler det derimot noe belegg for å kunne konkludere hvorvidt opplevelsene underveis i øvelsen har påvirket kadettene selvoppfattelse følelsesmessig, eller ikke.

4.2.2 Fysisk selvoppfattelse

Fysisk selvoppfattelse kan gjerne ses i sammenheng med mestringstro. Dette vises mer tydelig innenfor *self-efficacy*, men her følger noen funn som går direkte på denne delen av selvoppfattelsen.

Men når du summerer opp alt på slutten av, og så ser du at du har gjort en del, ja, blitt, utviklet deg, da. Men at, jeg tror spesielt der her med bare få litt mer selvtillit på at jeg kan være Ola Enkeltmann i lag og gjøre det bra, for jeg fikk litt, jeg fikk gode tilbakemeldinger i laget på at jeg var på og gjorde de rette tingene og, hva heter det, så jeg føler jeg fikk bekreftet den på et vis. Og fikk litt mer selvtillit på det. (R1)

Hmm, man får liksom prøvd seg i ulike situasjoner, da. At man får testet seg litt, eeh, så man kanskje får vist litt mer hvem man er. Og kanskje kjent på litt sider man ikke var så, kanskje kjent på litt nye sider, da, ved seg selv. Og være i litt situasjoner som man kanskje ikke har vært i før. At man, eeh, ja man får liksom testet seg, og så er det litt sånn, okei, ja, shit, er det sånn jeg er i sånne situasjoner, da. Man kjenner litt på den følelsen at, ja, sånn fungerer jeg når jeg er sånn og sånn. Og sånn fungerer jeg når jeg ikke har spist og er kald, og sånne ting da. Hvordan man, eh, ja hvordan liksom ting påvirker deg og holdninger og motivasjon og sånne ting. (R2)

Jeg tror det har styrket på en måte min troverdighet, på en måte. For jeg har merket at hvert fall når jeg sier de tingene som jeg sier jeg vil gjøre, gjennomfører jeg på en måte. Og det fikk jeg jo merke under øvelsen, at de målene jeg satt for laget og meg selv, da, de ble gjennomført. Eeh, og det vet jeg fra at jeg på en måte er en person som gjennomfører det jeg gjør, og er pliktoppfyllende og på en måte lojal. (R2)

Både R1 og R2 nevner her en styrket selvtillit på flere av de fysiske aspektene ved øvelsen. R1 sier at dette både kom etter tilbakemeldinger fra andre kadetter, men også en egen følelse av å vise hva vedkommende selv var god for. R2 vektlegger også en form for bekreftelse på hvordan forholdene takles, og at målene som settes fullføres. Respondenten trekker også frem oppdagelser rundt hvordan vedkommende fungerer under krevende forhold. Hvorvidt dette er snakk om positive mestringserfaringer er ikke klart, men respondenten er tydelig på at dette har ført til en bevisstgjøring rundt egen person i slike situasjoner.

4.2.3 Self-efficacy

Funnene innenfor self-efficacy kan sies å være tolkbare, ettersom en persons mestringstro er vanskelig å måle, og særs individuell. Det er derfor vanskelig å generalisere for et helt kadettkull. Funnene vil her heller vise til det som kan tenkes å være trekk ved øvelsen som kan påvirke kadettes mestringstro. Som teorien tidligere har skissert, så gis ikke mestringstro kun av mestring, men også gjennom den enkeltes tolkning av opplevelsen.

Så jeg følte egentlig øvelsen ga meg en bekreftelse på at jeg får til det her, og ga meg liksom den selvtilliten på at det er ikke noe problem å være ute i felt. (R1)

Jeg tror det har styrket på en måte min troverdighet, på en måte. For jeg har merket at hvert fall når jeg sier de tingene som jeg sier jeg vil gjøre, gjennomfører jeg på en måte. Og det fikk jeg jo merke under øvelsen, at de målene jeg satt for laget og meg selv, da, de ble gjennomført. Eeh, og det vet jeg fra at jeg på en måte er en person som gjennomfører det jeg gjør, og er pliktoppfyllende og på en måte lojal. (R2)

Jeg følte meg mye mer selvsikker her, på øvelse her, enn jeg gjorde på Heistadmoen. Og jeg hadde mye mer å bidra med, følte jeg, da. Ehm, fordi man kunne bidra med andre ting enn stridsteknikk, da. Og det har vært veldig nyttig å se i ettertid at, eh, at de tingene har en betydning. (R2)

Det var ikke fokus på å hate mest mulig og å kjenne hat på kroppen, men det var faktisk det å forstå at det går an å være ute og det går an å sove i hule en natt. Du dør ikke av å bare sove i en A-frame. Så jeg synes at det fungerte veldig godt og for min del også som kanskje ikke synes felt er det beste så satt jeg igjen med veldig mye etterpå. (R5)

Det i forkant er jo at vi har den OPGen og at de faktisk er involvert i hva som, i hvert fall en stund så trodde vi at vi var involvert i hva som skulle skje. Den jobben der, å bli kasta ut i det. Det er jo nytt, den stabshåndboka og de kapitlene der har jo aldri sett dem før. Det er kjempekult å få prøve det på et såpass lavt nivå at vi føler at vi får det til. Føler at vi mestrer det. (R6)

Flere av kadettene trekker frem opplevelsen av mestring som erfaringer etter øvelsen. R1 beskriver at bekreftelse av ferdigheter gir selvtillit, noe R2 også beskriver gjennom det å nå de målene som ble satt. Dette trekker R6 også frem, da som en del av den jobben som ble gjort i OPGen i forkant av øvelsen. R2 og R5 trekker også frem et nytt aspekt. De påstår at måten øvelsen ble gjennomført på, la til rette for tilpassede utfordringer. R2 mener at øvelsen hadde et bredt fokus som ikke kun vektla de stridstekniske ferdighetene, noe som førte til mer selvtillit. R5 mener videre at øvelsen hadde et sunt fokus som ga forståelse og lærdom. Ved at fokuset ikke kun var på fysiske anstrengelser, så tilførte øvelsen mye på andre felt.

5 Drøfting

Hvordan har Vinterøvelsen virket inn på kadettene motivasjon og selvoppfatning?

5.1 Motivasjon

5.1.1 Påvirkning innenfor målsettingsteorien

Som det presenteres i oppgavens resultatkapittel, har motivasjon som påvirkende faktor på kadettene under Vinterøvelsen, vært betydelig. Det kan virke som at respondentene selv ikke har reflektert særlig over betydningen av egen motivasjon, ei heller den varierende graden av denne. Teorien er tydelig på at en innenfor psykologien studerer drivkreftene som får mennesker til å handle på den måten de gjør, og at en innenfor motivasjonspsykologien i dypere grad studerer den spesifikke retningen av atferd. Motivasjon kalles menneskets beveggrunn av den årsak at vi baserer mange av våre valg på opplevd grad av motivasjon, hvilket i så måte danner deler av fundamentet som leder til læring og utvikling (Kaufmann & Kaufmann, 2015).

Det første funnet innenfor motivasjonsaspektet handlet om respondentenes opplevelse av hensikt. Viktigheten av denne kan synes å bety mye for kadettene både i forkant, underveis og i etterkant av øvelsen. Innenfor målsettingsteorien husker vi at intensjonen om å jobbe mot et spesifikt mål, anses å være et helt sentralt moment i motivasjonskraften. I den sammenheng kan det tenkes at kadettene opplevelse av hensikt gir dem forutsetningene for å sette seg oppnåelige mål. Gjennom en tydelig hensikt med øvelsen vet kadettene hva de skal gjøre, og hvorfor de skal gjøre det. Dette kan gi et grunnlag for å sette spesifikke mål, hvilket ifølge målsettingsteorien fremmer ytelse i mye større grad enn generelle mål. For å komme nærmere en forståelse av hva dette faktisk betyr, er det nødvendig å kikke på de resterende faktorene innenfor målsettingsteorien. Blant disse finner vi betydningen av tilbakemeldinger, som er med å påvirke individets attribusjon, som beskrevet under self-efficacy i oppgavens teorikapittel. Dette er et område Luftkrigsskolen som utdanningsinstitusjon er flinke på. Det legges fokus på rettleiding av kadetter, spesielt i øvelsesscenarioer, ved å ha en dedikert veileder innenfor lagsammene. Det er også et poeng som ble understreket av respondentene under intervjuene:

Så det var veldig nyttig atte, først når jeg var lagfører at ting ikke gikk så bra. Det var, ja, at man får tilbakemeldinger på ting som kan gjøres bedre. Og at du da gjør det bedre etter, og at, da er alle happy, da. (R2)

Beskrivelsen av R2 sin opplevelse treffer målsettingsteoriens beskrivelse av funksjonen til tilbakemeldinger. Respondenten forteller hvordan oppgaven som lagfører ikke gikk så bra, men at tilbakemeldingsseansen i laget ga en informativ rettesnor for korreksjon av atferd, og at dette bidro til bedre oppdragsløsning, noe som høyst sannsynlig ledet til læring for respondenten. Videre nevner målsettingsteorien to betingelser som nyanserer de generelle prinsippene; commitment og self-efficacy. For å skulle følge opp egen målsetting, er det nødvendig at enkeltindividet føler en forpliktelse til å gjennomføre, og på ingen måte ønsker å påvirke eller forlate den. I tillegg er vedkommende nødt til å ha tro på egen gjennomføringsevne.

I det tredje funnet presentert under motivasjon, beskriver respondentene hvordan det historiske perspektivet bidro til styrket motivasjon under øvelsen. Ingen av respondentene nevner det spesifikt, men det kan tenkes at kjennskapen om hvordan Morset-familien kjempet seg gjennom tilsvarende løype som kadettene, under mer krevende forhold, styrket kadettene innenfor teoriens betingelsesområder. En vil kunne argumentere for at mangel på eksplisitte uttalelser fra respondentene på området, gjør det vanskelig å tolke det dithen at kadettene møter målsettingsteoriens betingelser. På den andre siden kan det tenkes at kadettenes bakgrunn og utdanningsposisjon, kombinert med det historiske narrativet som en underliggende motivasjonsfaktor, gir kadettene det nødvendige verktøyet til å kunne sette spesifikke mål, og oppnå dem. Med dette menes det at kadettmassen selv har søkt en nivådannende utdanning i Forsvaret, og at det derfor kan tenkes at samtlige av deltakerne på øvelsen allerede føler på en forpliktelse til å skulle følge opp egne målsettinger under øvelser, rett og slett fordi de ønsker å lære og utvikle seg. I tillegg kommer det historiske narrativet. Basert på respondentenes beskrivelse av historiens motiverende effekt, kan en argumentere for at kadettene hadde en sterk tro på egen evne til å gjennomføre øvelsen på en god måte, ettersom det beskrives hvordan kadettene satt sin egen situasjon i perspektiv, og hvor lett de selv hadde det, sammenlignet med Familien Morset.

5.1.2 Påvirkning innenfor kognitiv motivasjonsteori

Resultatene presenterer tydelige funn når det kommer til kadettenes motivasjon knyttet mot opplevelsen av ansvar under øvelsen. Betydningen av ansvar fremstår som viktig for hvordan respondentene oppfatter sin egen motivasjon, hvor de viser til ansvarsområder både i forkant og under selve øvelsen. Den konseptuelle ideen med kognitiv forventningsteori er at mennesker er motiverte så lenge de forventer at de er i stand til å oppnå det som en ønsker å få ut av arbeidet som skal gjøres. Likevel ligger det andre forutsetninger til grunn for å oppnå

nevnte motivasjon. Som det presenteres i oppgavens teoridel, eksisterer det et multiplikativt forhold mellom individets vurderinger av forventning, ytelse og belønning. Gjennom kognitive prosesser gjør en vurderinger av egne evner til hvorvidt en klarer å utføre oppgaven, om ytelsen fører til en belønning, og om belønningens subjektive verdi for individet er verd strevet. I tillegg eksisterer det grunnleggende betingelser i form av faktiske ferdigheter og evner, samt rollefortolkning og muligheter (Kaufmann & Kaufmann, 2015).

Med funksjonen til den kognitive forventningsteorien ferskt i minnet, er det naturlig å vurdere kadettene forestillinger og overveielser under øvelsen. Noe som kommer frem gjennom respondentenes uttalelser, er at opplevd motivasjon økte betraktelig ved tildeling av ekstra ansvar. Samtlige av respondentene som trekkes frem i resultatkapittelet påpeker at det eksisterer et distinkt skille mellom det å «bare være menig enkeltmann» (R6), og følelsen av å ha ansvar. I lyset av den kognitive forventningsteorien er det derfor naturlig å se for seg at det i enkeltmannsrollen eksisterer en lav verdi i det multiplikative forholdet mellom faktorene som ligger til grunn for motivasjon. Respondentene uttaler lite som tyder på manglende evner til å gjennomføre øvelsen på et godt vis. Majoriteten av kadettmassen har tidligere erfaring fra tjeneste i Forsvaret, og har derfor vært i liknende øvelsesscenarioer tidligere. En kan dermed anta at kadettene har høye forventninger til egen gjennomføringsevne. Spørsmålet blir mer interessant når en undrer over hvorvidt kadettene vurderer om ytelse fører til belønning, og den eventuelle belønningens subjektive verdi. Det kan her tenkes at kadettene ikke opplever belønningen i enkeltmannsrollen som stor nok. Et slikt tilfelle vil naturligvis redusere opplevd motivasjon, på grunn av det multiplikative forholdet mellom faktorene. Det kan tenkes at kadettene søker ytterligere utfordringer på områdene hvor de ønsker å utvikle seg. På et slikt område vil belønningens subjektive verdi høyst sannsynlig være mer betydelig, enn i en posisjon hvor kadettene allerede er komfortable. Respondentene beskriver følelsen av et 'kick' og en umiddelbar motivasjonsøking, når de mottok en ansvarsrolle under øvelsen. Dette kan sannsynliggjøre at kadettene vurderer belønningens verdi i ansvarsrollen som mye høyere enn i enkeltmannsrollen, hvilket fører til økning i motivasjon. Den ekstra rollen, her i form av lederansvar, gjør kadettene ansvarlige overfor noe mer enn seg selv, i tillegg til å plassere dem i et område hvor det eksisterer store rom for individuell utvikling. Til tross for at ingen av respondentene eksplisitt uttaler seg om sine egne ambisjoner tilknyttet utdanningsløpet, er Luftkrigsskolen en lederutdanning, hvor alle kadettene har gjennomgått en møysommelig seleksjonsprosess i forkant av studieløpet. Med denne bakgrunnen vil det være naturlig å forestille seg at samtlige av kadettene ønsker å utvikle seg innenfor

lederskapsaspektet. En slik tanke underbygger påstanden om respondentenes vurderinger av ansvarsrollens subjektive verdi, og støtter dermed argumentet om at lederansvaret øker kadettene opplevde motivasjon. Samtidig må en være klar over at det kan finnes faktorer utenfor den kognitive teorien som påvirker kadettene motivasjon i en ansvarsrolle. Det kan tenkes at respondentenes opplevde motivasjon, som følge av tilgitte lederroller, ble påvirket av sosiale forhold innad i kullet. Innenfor sosiale motivasjonsteori er man opptatt av individets opplevelse av sitt forhold til sine medarbeidere, og hvordan dette kan virke motiverende eller demotiverende (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 132). Det samme 'kicket' som omtales overfor, grunnet inntreden i en ansvarsrolle, kan være et resultat av at søkelyset plutselig rettes mot kadetten. Individet står da i en posisjon hvor vedkommende er i fare for å tape ansikt, men med tilsvarende gevinst gjennom økt status i gruppen. Scenarioet står sterkt i kontrast til den tidligere omtalte tilværelsen som «menig enkeltmann».

5.1.3 Lavpunkt innenfor kognitiv forventningsteori

Det siste funnet innenfor motivasjon tok for seg respondentenes lavpunkt hva angikk motivasjonsnivå under øvelsen. Respondentene enes om at skytecasen, hvor kadettene fikk i oppdrag å løse en vinterstridsløype, var det definitive lavpunktet for opplevd motivasjon. Basert på respondentenes uttalelser, eksisterer det flere bestemmende faktorer for dette. Skytecasen beskrives som plutselig, hensiktsløs, iskald og langdryg. Det fantes også tilleggsfaktorer, som funksjonsnedsatte våpen, hvilket gjorde oppdraget vanskelig å løse. Kognitiv forventningsteori kan, på samme måte som med opplevd høy motivasjon, gjøre det lettere å forstå hvorfor enkeltindivider føler på lav eller manglende motivasjon. I et slikt tilfelle vil minst én av modellens tre faktorer inneha en null-verdi, og på den måten vil det multiplikative forholdet faktorene imellom, være lik null. En kan ikke bestemme hva som får individet til å gjøre vurderinger ved bruk av kognitiv forventningsteori. Modellen lister premissene som settes for at en person skal oppnå motivasjon under utførelse av en arbeidsoppgave. Det finnes derfor heller ingen bestemt oppskrift på hva som skal til for å få folk motivert. Forklart med andre ord, så betyr dette at det er individets subjektive vurderinger som bestemmer hvorvidt vedkommende forventer å klare oppgaven, og om arbeidet vil lede til en belønning som gjør innsatsen verd det. Det kan derfor tenkes at kadettene under skytecasen rett og slett ikke så noen gevinst i enden av oppdraget, hvilket førte til det beskrevne lavpunktet i motivasjon. Kadettene opplevde skytecasen som kald og langdryg, i tillegg til at flere av våpnene hadde fryst og dermed ikke fungerte. Isolert sett, så kan en tenke seg at den biologiske påvirkning i form av bitende kulde er grunnlag nok til å påvirke

motivasjonen i negativ retning. Om en da kaller kulden og varigheten på oppdraget for omkringliggende faktorer, og våpenfunksjon for en definitiv forutsetning, kan en begynne å skimte et godt grunnlag for hvorfor kadettene syntes øvelsen var tung. I det perspektivet var casen vanskelig å løse, ettersom den fordret bruk av personlig rifle. En vil kunne argumentere for at oppdraget fortsatt kunne løses med litt snarrådighet og initiativ, men da entrer nevnte omkringliggende faktorer. I situasjonen, så opplever kadettene å mangle grunnleggende forutsetninger for å kunne utføre oppgaven, i tillegg til at de fryser og opplever at ting går sakte. Majoriteten av kadettene har vært gjennom lignende øvelser tidligere, så det finnes referanser og evner for å løse oppdraget hvis de prøver. Men i den situasjonen kan det virke som at de ikke ser en potensiell belønning i den andre enden. Og om de skulle oppfatte at det finnes en belønning ved gjennomføring av casen, så virker det som at den i så fall har en meget lav subjektiv verdi for kadettene. På den måten eksisterer det, som nevnt, en null-verdi blant faktorene i kognitiv forventningsteori, som fører til manglende motivasjon hos kadettene.

5.1.4 Lavpunkt innenfor målsettingsteori

I tillegg til omkringliggende faktorer og manglende forutsetninger, trekker respondentene også frem at skytecasen opplevdes som veldig plutselig og hensiktsløs. Dette er noe som allerede har blitt adressert i løpet av oppgaven, men i en positiv sammenheng. Det kan derfor være naturlig å trekke inn målsettingsteorien i drøftingen. En form for sammenslåing av de to forskjellige teorigrunnlagene innenfor motivasjon kan tenkes å være forsterkende, ettersom et sammenfallende resultat teoriene imellom, vil kunne styrke teorivalgets kredibilitet, samtidig som det vil underbygge drøftingsgrunnlaget. Gjennom målsettingsteorien ble det drøftet at kadettene opplevde hensikt Ga de forutsetningene til å kunne sette seg oppnåelige og spesifikke mål. I så måte er det naturlig at mangel på hensikt, kombinert med følelsen av plutselighet, gir kadettene dårlige forutsetninger til å sette oppnåelige og spesifikke mål. Målsettingsteorien baserer seg forøvrig på flere betingelser enn muligheten til å kunne sette gode mål. Den forutsetter at individet forplikter seg til målet, samt at vedkommende har tro på sin egen evne til å løse oppdraget. Her kan en tenke seg at det glipper ytterligere for kadettene. Respondentene beskriver som nevnt en kjøp tilværelse av kulde, langdryghet og manglende forutsetninger i form av funksjonsnedsatte våpen. Når det skorter på både komfort og tålmodighet, samt manglende hensikt og våpenfunksjon, må det kunne sies at kadettene plasseres i en posisjon hvor forpliktelse til et mål om å gjennomføre på en god måte, samt tro

på egen evne til å utføre oppdraget, utfordres. Resultatene mellom kognitiv forventningsteori og målsettingsteorien er i så måte sammenfallende.

En vil riktignok kunne argumentere for at det eksisterer en siste faktor innenfor målsettingsteorien som ikke har blitt adressert gjennom drøftingspunktet. «Konkret tilbakemelding gir en informativ rettesnor for korreksjon av atferd, og er også nødvendig for ny læring» (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 125). Luftkrigsskolens fokus på veiledning og tilbakemeldingsseanser har vært et tema, og er også noe enkelte av respondentene referer til i tilknytning skytecasen:

Det var faktisk litt det herre, på den casen med våpenet når vi skulle skyte og sånn. Atte, eeh, vi snakket mye om det på, etterpå i laget, når vi hadde med veileder og sånn. Og snakket om casen og sånn i ettertid, og at når våpenet ikke funket så ble jeg veldig fokusert på meg selv, da, at det ble veldig sånn 'å stakkars meg, det er kjipt å være meg nå. Det er ikke noe vits at jeg er med på casen, det er ikke noe vits at jeg er her'. Og snakket litt med veileder sånn i ettertid, at man heller burde fokusert på, 'ok, jeg får ikke deltatt her, men hva kan jeg gjøre for laget? Hvordan kan jeg være en bidragsyter, hvordan kan jeg motivere de til å gjøre det bra? Hvordan kan jeg heie på de, hvordan kan jeg på en måte være en positiv del likevel da?' Atte, det satt liksom ganske sånn støkk i meg bare sånn, shit, det var bare sånn, jeg burde ha sett det i stedet, da, og ikke tenkt så mye på meg selv. Den har jeg dratt med meg videre. (R2)

Det fremkommer altså som tydelig at kadetten har tatt til seg læring som et resultat av skytecasen, grunnet gode tilbakemeldinger. I tilfellet til R2 prøver veileder å vise respondenten at det finnes et flertall av tolkningsperspektiver og fokusområder. Veiledningen er på ingen måte standardisert, hvilket betyr at dette er ett eksempel blant mange, hvor poengene og læringsmomentene varierer, helt avhengig av veiledningens fokusområde. For R2 handler dette om hva slags holdning en går inn i oppdraget med. Læringsmomentet ble derfor at fokuset i større grad burde løftes fra selvsentrering til lagsrammen, for å sørge for at alle drar i samme retning. Dette betyr dog ikke at opplevelsen av selve oppdraget ga høyere motivasjon. I et tilfelle hvor kadettmassen hadde vært utsatt for en lignende case igjen, er det likevel nærliggende å tro at de hadde vært bedre rustet til å løse oppgaven, grunnet god læring gjennom oppfølging fra veileder. Med andre ord kan den negative erfaringen av manglende motivasjonsnivå under skytecasen sies å ha styrket kadettene, som et resultat av god oppfølging.

5.2 Selvoppfatning

5.2.1 Tilhørighet og samhörighet

Gjennom intervjuene ble det fokusert på hvordan kadettene stilte seg i en sosial sammenheng med de andre kadettene, og hvordan de anså sin tilhørighet til organisasjonen; Luftkrigsskolen og Forsvaret forøvrig. Dette er igjen vanskelig å konkretisere, da enkelte personer vektlegger slike forhold på forskjellige måter, og dertil uttrykker det på forskjellige vis. Hvordan og hvor fort man vil føle på eller endre tilknytning eller samhörighetsfølelse, kan bero seg på flere faktorer. Her spiller både tidligere erfaringer med liknende prosesser, og hvilke forhold som ligger til rette i en slik prosess inn.

Vinterøvelsen er en avgrenset situasjon som er å regne som en del av den helhetlige prosessen som pågår på Luftkrigsskolen. Allikevel kan det være at øvelsen isolert sett tilfører noe nytt, ved å skille seg fra den resterende hverdagen ved skolen. Med økt eksponering av fysiske og mentale utfordringer som trigger et behov for tett samarbeid, vil kadettene være avhengige av hverandre, ofte gjensidig. Dette kan oppleves både positivt og negativt, og vil kunne medføre emosjonelle svingninger. Ved aktivering av disse prosessene er det naturlig at man enten trekkes nærmere hverandre eller skyver hverandre unna. Kadettene beskriver i intervjuene en styrket tilhørighetsfølelse til sine medkadetter. Dette er spesielt tydelig i lagsrammen, imellom de som en samarbeider tettest med. R2 og R6 beskriver dette som å bli sterkere knyttet sammen. Det trekkes også frem at samarbeidet gjennom øvelsen har forbedret gruppedynamikken, da R3 påpeker dette med å bli kjent med seg selv og laget, og utviklingen som skjer der. R4 nevner også viktigheten av å finne sin plass og bli trygg på de rundt. Tilsammen samsvarer disse uttalelsene og peker mot en styrket samhörighet og tilhørighet, kadetten imellom.

Det påpekes at disse prosessene i hovedsak har skjedd i lagsrammen. Ettersom at kadettene har fulgt den samme ruta og vært utsatt for de samme utfordringene er det trolig en viss form for gruppefølelse med de andre lagene også, men dette er primært noe som trekkes frem i lagsrammen. Om gruppefølelsen innad i laget er noe som får en effekt for samhörighet i kullet, er ikke usannsynlig, men blir i denne omgang å regne som en mulig slutning, mer enn et faktisk funn.

Med styrket tilhørighet i lagene så kan det være at dette har en innvirkning på hvordan de plasserer seg selv i den overordnede gruppen av kadetter. Hvis disse videre er positive, slik respondentene her beskriver, kan det være nærliggende å tro at deres identitet i rammen av

Luftkrigsskolen har fått en positiv styrkning. Ved å være tryggere i lagsrammene, vil det være naturlig at kadettene også er tryggere i rammen av alle kadettene i kullet også. Hvordan dette utspiller seg i praksis hos de forskjellige kadettene er vanskelig si noe generelt om. R1 mener at øvelsen har vært med på å bygge mer tilhørighetsfølelse til Luftkrigsskolen, og er dermed et konkret eksempel på at i alle fall enkelte av kadettene mener dette. Det som kommer frem av intervjuene er utelukkende positive og konstruktive opplevelser som styrker tilknyttingen dem imellom.

Kadettene beskriver også en styrket tilknytting til organisasjonen. Både Forsvaret generelt og Luftforsvaret spesielt trekkes frem. Alle kadettene hadde trolig en form for tilhørighetsfølelse til organisasjonen fra før, men dette varierte nok da kadettene har både varierende bakgrunn og fartstid. Det kommer allikevel frem en ganske samstemt mening om at øvelsen har bidratt positivt på dette feltet.

Øvelsen er som tidligere skissert basert på at kadettene selv skal mestre de pålagte utfordringene og må stole på seg selv eller den støtten de kan få fra andre i laget. Dette betyr at flere av kadettene har hatt roller hvor de har hatt mye ansvar, både for seg selv og andre. Vintermarsjen foregår i de historiske fotsporene til krigshelter fra andre verdenskrig, og har aspekter ved seg som skal gjøre at denne historien blir overførbart til det kadettene selv gjennomfører. Dette skjer både i løpet av forberedelsene, underveis gjennom gjenfortelling av historien og ved gjennomgående refleksjonsstunder i løpet av øvelsen.

Ut ifra det respondentene selv sier så har dette hatt en effekt på hvordan de ser seg selv i sammenheng med organisasjonen. Den historiske settingen trekkes frem av flere respondenter. Både R2, R4 og R5 sier at dette medførte en emosjonell påvirkning. De trekker frem både en følelse av stolthet og ydmykhet for kjernen i det militære virket. R5 sier at «du skjønner litt alvorret i profesjonen», og at dette medfører en tilknytting til både jobben og Forsvaret i stort. Videre legges det til at øvelsen fungerer som en god påminner på dette feltet, da man i skolehverdagen kan ha lettere for å glemme dette. Vinterøvelsen er en stor kontrast til hverdagen på Luftkrigsskolen. Dermed er det naturlig at øvelsen vil virke som en 'vekker' i hverdagen. Kadettene har trolig en tanke om seg selv som studenter, og tanken på det å være soldat og utøve den delen av jobben er nok fjern til tider.

Med en følelse av styrket tilknytting til organisasjonen vil dette også være overførbart til respondentenes identitet. Det er et faktum at kadettene er en del av Forsvaret og Luftkrigsskolen, og de hadde dermed en formening om 'sosial plassering' og oppfatning av

«*hvem de var*» i denne settingen. Ved å få styrket tilhørigheten til både gruppen og organisasjonen vil dette ha en påvirkning på hvem man ser seg selv som i denne sammenhengen. Fra hverdagen hvor fokuset på skolen stort sett dreier seg om akademia og fag, kan det se ut til at øvelsen har bidratt som en påminnelse om hva soldatyrket også kan innebære. Identiteten er å regne som en ganske varig konstant, og er dermed ikke lett påvirkbar. Dette kan skje over tid, og ved sterk tilknytting til andre personer eller grupper vil dette kunne bli en del av identiteten.

5.2.2 Selvoppfatning

For å kunne si noe om hvordan Vinterøvelsen har hatt innvirkning på kadettens selvoppfatning, må man se på hva øvelsen gjør med oppfatning, vurdering, forventning, tro eller viten om selvet. Som det kom frem av teorien er selvoppfatning delt inn i forskjellige felt, hvor en situasjon ofte aktiverer flere av disse samtidig. Vinterøvelsen byr på et bredt spekter av opplevelser, og respondentene trekker frem flere eksempler som kan sies å ha innvirkning på deres selvoppfatning. Det skal allikevel merkes at selvoppfatning ikke er noe som lett lar seg endre. Ved utforskning og tilegnelse av nye egenskaper vil allikevel de erfaringene man gjør seg kunne ha en påvirkning, enten positiv eller negativ.

Under resultat-delen, som tok for seg fysisk selvoppfatning, beskriver både R1 og R2 positive erfaringer som kan relateres til deres oppfatning av egne ferdigheter. Kadettene beskriver i intervjumaterialet en rekke forskjellige situasjoner med varierende karakter. Som funnene innenfor motivasjon viser så har de forskjellige situasjonene ført til både opp- og nedturen for respondentene. Det ser derimot ikke ut til at alle disse situasjonene setter like stort preg på respondentenes erfaringer. Det er det R1 og R2 beskriver som mest tydelig. De viser til situasjonene som givende for henholdsvis selvtillit innenfor enkeltmannsferdigheter (R1), og troverdighet i utførelse av det som settes fore og hvordan de fungerer når de blir testet (R2). Dette er beskrivelser av hvordan de ser seg selv i de gitte fysisk tunge situasjonene. Etter flere måneder er det disse punktene de trekker frem som de viktigste erfaringene.

Funnene har trolig en innvirkning på kadettens selv vurdering og forventning til prestasjon. Ved å ha en 'bank' av positive erfaringer etter Vinterøvelsen, vil man kunne gå inn i liknende situasjoner med en forbedret vurdering av egne ferdigheter. Dette vil kunne være direkte overførbart til hvordan man senere vil prestere innenfor militær aktivitet i et vintermiljø. Som *selvvurderingstradisjonen* skisserer, så er det i stor grad en persons generelle selvaksept som danner grunnlaget for hvordan man vurderer seg selv opp imot mulig måloppnåelse. Hva som derimot påvirker den faktiske prestasjonen er heller hvordan personen ser seg selv på det

aktuelle feltet. Dermed vil styrket fysisk selvoppfatning kunne gi økt utholdenhet og dermed trolig høyere måloppnåelse. Innenfor *forventningstradisjonen* vil en økt fysisk selvoppfattelse også ha uttelling. Med de positive erfaringene som respondentene beskriver, vil de trolig i neste omgang ha høyere forventninger til seg selv i møte med liknende situasjoner.

Hvorvidt beskrivelsen dreier seg om faktiske endringer av deres fysiske selvoppfattelse, er vanskelig å måle. For å kunne trekke absolutte slutninger ville man vært avhengig av et sammenligningsgrunnlag gjennom en måling eller uttalelse om respondentenes selvoppfattelse, før Vinterøvelsen fant sted. Noe slikt fantes ikke, og kan heller ikke sies å være en særlig målbar størrelse. Dermed er det vanskelig å gradere hvordan respondentenes erfaringer fører til påvirkning av deres selvoppfattelse, men det kan være mulig å si noe om enten eller.

Med utgangspunkt i den kvalitative tilnærmingen til denne oppgaven er det til syvende og sist respondentenes egne uttalelser som blir stående. Med R1 sin uttalelse om økt selvtillit og R2 sin påstand om styrket troverdighet i utførelse av oppgaver, kan man si at det finnes aspekter ved øvelsen som fører til styrket fysisk selvoppfatning. I så fall vil det trolig føre med seg både styrket selvsvurdering og forventning til egen prestasjon i møte med liknende situasjoner som det Vinterøvelsen la til rette for.

5.2.3 Self-efficacy

Vinterøvelsen bød på en rekke erfaringer for de deltakende kadettene. Respondentene beskriver flere forskjellige situasjoner som de opplevde i løpet av øvelsen: Både tunge, utfordrende, fine, lærerike og vanskelige. Det kan virke som at flere av målene for øvelsen har til hensikt å bedre kadettene tro på egen mestringsevne (self-efficacy). Ved å skulle tilføre militære ferdigheter, gi kunnskap og holdninger til å kunne lede, og utvikle mental og fysisk robusthet, vil en person kunne oppleve styrket mestringstro (Luftkrigsskolen, 2018).

Den viktigste kilden til mestringstro er erfaringer hvor man opplever mestring (Kahler, 2014). Uten noen form for mestringstro ville man ikke kunne motivere seg til å teste nye aktiviteter. Kadettene kan jevnt over beskrives med et godt utgangspunkt, dette er noe som kjennetegner kadettene ved skolen. Det er dermed nærliggende å tro at de gjennom sin oppvekst i hovedsak har erfaringer med å mestre de situasjonene de er stilt overfor. Med dette som utgangspunkt sier teorien at kadettene jevnt over vil kunne tåle utfordringer relativt godt, da det lå til grunn en robusthet i utgangspunktet. For at Vinterøvelsen skal kunne utvikle kadettene

mestringstro i positiv forstand, forteller teorien at oppdragene må være utfordrende nok til kadettene opplever faktisk mestring.

Respondentene beskriver flere opplevelser av mestring gjennom øvelsen. Det var gjennomgående at de var positivt stilt til hvordan øvelsen var lagt opp, og hvordan de opplevde seg selv og sin måloppnåelse. R1 fortalte at øvelsen ga selvtillit, noe R2 fulgte opp med å beskrive en økt troverdighet i det respondenten satte seg fore. Samtidig ga opplevelsene en følelse av selvtillit. Det ble understreket av flere at øvelsen hadde et sunt fokus, hvor det ikke kun handlet om spesifikke ting som stridsteknikk, men at det mer overordnede fokuset på mestring av vinterferdigheter og ledelse ga følelsen av mestring. Med dette så hentyder ingen av respondentene at øvelsen ikke var krevende nok, men at den var lagt på et passende nivå.

For at mestringserfaringene skal kunne styrke kadettens mestringstro, er de avhengige av å selv oppfatte fullførte oppgaver dithen at det gir følelse av mestring. Dette gis ikke nødvendigvis ved å bare fullføre en gitt utfordring. I kombinasjon med det å mestre en utfordring, er det personens egen oppfatning som er den viktigste kilden til å virke inn på mestringstroen i møte med en liknende utfordring neste gang. Her kan det være hjelpsomt med impulser fra de rundt. Veiledning er en gjennomgående del av øvelsen, men kadettene har ikke trukket frem dette som en faktor når det kommer til følelsen av mestring.

En følelse av å kunne mestre pålagte oppgaver er ikke alene nok for å begi seg ut på det som kan oppfattes som vanskelig og utfordrende. Som tidligere nevnt er mestringstro også en viktig faktor innenfor motivasjon og målsettingsteori. Troen på det å kunne mestre en oppgave vil, sammen med en følelse av forpliktelse, være avgjørende for å generere motivasjon. Motivasjon i seg selv kan også bidra positivt til en persons mestringstro. Dette vil i størst grad gjelde nye og ukjente utfordringer, da man i møte med kjente oppgaver i stor grad vil være farget av sine tidligere erfaringer.

Mestringserfaringene kadettene har etter øvelsen er et resultat av opplevd mestring fremfor reell mestring. Det gagnar den enkelte kadetts selvfølelse, men er vanskelig å måle, og ivaretar ikke nødvendigvis behovet for å kontrollere resultatet. Dette faller noe på siden av self-efficacy, men kan også ha en påvirkning på dette feltet. Ved å få impulser utenfra som bekrefter eller avkrefter om en oppgave er utført i tråd med gitte retningslinjer, kan en slik vurdering av reell mestring ha innvirkning på hvordan kadettene bearbeider og vurderer egne erfaringer.

6 Oppsummering og konklusjon

Gjennom denne oppgaven har forfatterne utforsket følgende problemstilling:

Hvordan har Vinterøvelsen virket inn på kadettene motivasjon og selvoppfatning?

Vinterøvelsen er en av flere viktige læringsarenaer for kadettene ved Luftkrigsskolen. I et forsøk på å forstå hvordan øvelsen har påvirket kadettene, da spesielt innenfor motivasjon og selvoppfatning, har det i denne oppgaven blitt forsøkt å vurdere hvordan kadettene opplevelse av øvelsen kan ses i sammenheng med utvalgt teori. Gjennom oppgaven har det blitt presentert relevant teori, en analyse av de viktigste funnene, og en drøfting av disse.

Innenfor motivasjonsaspektet belyser drøftingen at kadettene anser opplevelsen av en tydelig hensikt under øvelsen som et nøkkelement for å føle seg motivert. Dette synliggjøres i begge endene av motivasjonsskalaen, ettersom kadettene beskriver en høy opplevd motivasjon når hensikten med oppdraget var tydelig, og lav opplevd motivasjon når formidlet hensikt var uklar. Drøftingen viser at en tydelig hensikt ga kadettene mulighet til å sette seg spesifikke og gode mål, hvilket fremmer ytelse, samt at manglende hensikt ledet til utfordringer. Ettersom kadettene i hovedsak omtaler Vinterøvelsen med gode ord når det kommer til uttalt hensikt, kan en derfor si at den har påvirket kadettene i positiv forstand.

Det historiske narrative, som satt noe av rammen for selve øvelsen, synes også å ha vært en påvirkende faktor på kadettene. Respondentene beskriver hvordan historien om Familien Morset hadde en motiverende effekt, både direkte og indirekte. Drøftingen synliggjør hvordan det kan tenkes at perspektivet kadettene fikk på eget oppdrag, når sammenlignet med forholdene under motstandskampen, ga en økt tro på egne evner (self-efficacy). Ettersom mestringstro er sentralt innenfor motivasjonsteori, har øvelsens historiske narrative virket inn på kadettene motivasjon.

At kadettene tildeling av ansvar tilknyttet øvelsen leder til motivasjon, er også blant oppgavens funn. Det virker tydelig at kadettene opplever forhøyet ansvarsnivå som motivasjonsstyrkende, men det må sies å være noe usikkert hva som er den bakenforliggende årsaken til dette. Denne kan være knyttet til kadettene subjektive vurderinger av forventning, ytelse og belønning, men kan også tenkes å være et resultat av sosiale forhold. Uavhengig av teoretisk forankring, er det dog synlig at tildelt ansvarsnivå under Vinterøvelsen har betydning for kadettene motivasjonsnivå.

Forskningsarbeidet har vist at Vinterøvelsen har hatt en innvirkning på flere sider ved kadettene selvoppfatning. Innenfor resultatdelen av denne oppgaven ble det presentert en rekke funn hvor respondentene skisserer økt tilhørighet og samhørighet, bedret fysisk selvoppfatning og styrket mestringstro.

Respondentene viser til økt tilhørighet både ovenfor Luftkrigsskolen og Forsvaret forøvrig, da i varierende grad. Det trekkes frem at øvelsen fungerer som en god påminnelse om hva det militære yrket i ytterste tilfelle kan kreve. Flere trekker frem en styrket samhørighetsfølelse innad i lagsrammen, hvor den gjensidige avhengigheten og det tette samarbeidet i felt er medvirkende årsaker. Denne samhørighetsfølelsen er muligens også overførbart til hele gruppen av kadetter. Vinterøvelsen oppfattes som krevende både fysisk og mentalt.

Respondentene sitter allikevel igjen med en oppfatning av at øvelsen var på et hensiktsmessig nivå, hvor de forskjellige aktivitetene var tilstrekkelig utfordrende, men oppnåelige. Denne typen mestrings erfaringer ser ut til å ha bidratt til en bedret fysisk selvoppfatning blant kadettene. Samtidig bygger det oppunder kadettene mestringstro. Det ser ut til at øvelsen har ledet til at kadettene, i tillegg til å ha tilegnet seg militære vinterferdigheter, også sitter igjen med erfaringer som har styrket deres selvutbedring og forventninger til å mestre en liknende utfordring senere.

Gjennom drøftingen har det blitt vurdert hvordan funnene har passet overens med den utvalgte teorien. Det har også blitt vurdert i hvilken grad de forskjellige funnene kan sies å være gyldige for hele kadettmassen, eller kun er representativt for den enkelte respondent. Her skal det nevnes at temaene for oppgaven; motivasjon og selvoppfatning, er felt som den enkelte oppfatter subjektivt. Derfor er det vanskelig å både generalisere og si mye om i hvilken grad Vinterøvelsen har påvirket kadettene. Det man derimot kan se er hvorvidt øvelsen har en innvirkning eller ei, hva slags innvirkning det er snakk om, og hva som er årsaken til dette.

I stort forstår forfatterne det slik at kadettene oppfatter Vinterøvelsen som å ha en generell positiv innvirkning på motivasjon og selvoppfatning. Her er det nødvendig å påpeke at forfatterne ser at kadettene motivasjon kan være noe mer knyttet til øyeblikket, sammenlignet med selvoppfatning. Kadettene opplever flere aspekter ved Vinterøvelsen som motiverende, men det er vanskelig å si om dette har en varig effekt. Følgende presisering er viktig, ettersom oppgavens problemstilling kan leses som et spørsmål om hvordan motivasjon og selvoppfatning har påvirket kadettene i etterkant av øvelsen. Respondentene har fått anledning til å belyse både negative og positive sider ved øvelsen, hvor majoriteten av

besvarelsene peker på at øvelsen er lagt opp på en måte som spiller positivt inn. Som en avsluttende del av intervjuet, spurte forfatterne intervjuobjektene om de kunne tenke seg å gjennomføre en lignende øvelse en gang til. For å underbygge forfatterens egen oppfattelse, nevnes det at kadettene var samstemte i at de gjerne kunne vært med på en lignende øvelse igjen.

7 Bibliografi

- Hansson, P. (2005). *Og tok de enn vårt liv*. Oslo: Gyldendal.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelse? 3. Utgave*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Kaufmann, G., & Kaufmann, A. (2015). *Psykologi i organisasjon og ledelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju - 3. utgave*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Kähler, C. F. (2014). *Det kompetente selv*. Fredriksberg : Frydenlund.
- Langdridge, D. (2006). *Psykologisk forskningsmetode. En innføring i kvalitativ og kvantitativ tilnærming*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Luftkrigsskolen. (2018). Studieprogram: Bachelor i militære studier med fordypning i ledelse og luftmakt. Luftkrigsskolen, Trøndelag, Norge.
- NAOB. (u.d.). *Det norske akademis ordbok*. Hentet fra Beveggrunn:
<https://www.naob.no/ordbok/beveggrunn>
- NSD. (2017, Mai 30). Hentet fra Norsk senter for forskningsdata: <http://www.nsd.uib.no>
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2003). *Forskningsprosessen Kvalitative og kvantitative perspektiver*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2005). *Skolen som Læringsarena*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Svartdal, F. (2018, Juli 22). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra Albert Bandura:
https://snl.no/Albert_Bandura
- Tranvik, T. (2009, Januar 28). Forelesning. Oslo, Oslo, Norge.
- Wenger, E., & Lave, J. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge, Storbritannia : Cambridge University Press.

8 Vedlegg

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Vedlegg 2 – Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Intervjuguide Bacheloroppgave

Problemstilling

Informanten kommer inn. Intervjuerne hilser på informant. Intervjuere avklarer overfor informant hvem som kommer til å stille spørsmål og hvem som vil notere. Spør om informant ønsker vann eller kaffe; etabler en trygg og komfortabel setting for informanten.

Innledning: Forklar informanten hvordan intervjuet kommer til å foregå

- Lengden på intervjuet (tidsbegrensning på 40 minutter)
- Informanten er anonym
- Intervju vil tas opp ved bruk av båndopptaker
- Informant vil få innsikt i intervju etter transkribering om ønskelig
- Har informanten noen spørsmål før vi starter?

«Oppvarming»: Velg om du ønsker å bruke begge spørsmålene for å få informanten varm i trøyen.

«Hovedtema for denne oppgaven kommer til å være frivillighet under øvelsesscenarier, da spesifikt hvordan kadetter ville stilt seg til Vinterøvelsen om den var frivillig, og hvilke tanker/følelser som lå rundt dette etter endt øvelse. Oppbyggingen på intervjuet kommer derfor til å bestå av tre deler. Vi vil starte med å spørre deg litt om hvordan du opplevde perioden før øvelsen, deretter under øvelsen, og avsluttende (med tyngst vekt) etter endt øvelse.»

1. Dette intervjuet kommer til å handle om gjennomføringen av og din deltakelse på Vinterøvelsen som Kull Mohr gjennomførte i (Uke 10?). Kan du kort fortelle litt om selve øvelsen og hvordan dette var for deg?
2. Hva opplevde du som hensikten med Vinterøvelsen?

Definisjon: Motivasjon, Identitet og Læring.

Del 1: Før øvelsen

1. Hvordan vil du beskrive din motivasjon i forkant av øvelsen?
 - a) Hva sa du på som negativt med øvelsen? Evt. Positivt?
 - b) Hvilke forventninger hadde du til øvelsen? Hadde du spesifikke ønsker for læringsutbyttet?
 - c) Følte du deg godt forberedt?

Del 2: Under øvelsen

1. Hvordan opplevde du din egen motivasjon under selve øvelsen?
 - a) Var det noen spesielt kjipe opplevelser som påvirket motivasjon?
 - b) Spesielt positive opplevelser som påvirket?
2. Opplevde du at øvelsen påvirket din identitet på noen måte?
 - a) Deg som leder (offisersidentitet)
 - b) Deg som lagmedlem
 - c) Hvordan så du på deg selv i forhold til andre?
3. Hvordan var ditt fokus på læring under gjennomføringen av øvelsen?
 - a) Hadde du overskudd til å fokusere på læringsutbyttet?
 - b) Både å ta til deg læring, men også å overlevere den?
 - c) Hva gjorde dette med deg?
 - d) Hvilke situasjoner lærte du mest/best av?

Del 3: Etter øvelsen

1. Varierte motivasjonen før, underveis og etter fullført øvelse? Og nå i etterkant til denne typen øvelser?
 - a) Hvis endring/konstant: Hva er årsaken til dette?
 - b) Ville motivasjonen din stilt seg annerledes om øvelsen var frivillig?
 - c) Hva tenker du om frivillig øvelsesvirksomhet på en læringsinstitusjon?
2. Hvordan har din identitet blitt påvirket av øvelsen?

- a) Hva er din største observasjon?
- b) Har du blitt mer bevisst din identitet som følge av øvelsen?
- c) Kan du si noe om øvelsen har styrket eller svekket din tilknytting til Forsvaret, LKSK, kull Mohr eller laget ditt?
- d) Ville dette stilt seg annerledes om øvelsen var frivillig?

3. Hvordan vil du beskrive ditt læringsutbytte etter øvelsen?

- a) Hva kunne vært gjort for at dette hadde blitt bedre?
- b) Hva vil du trekke frem som spesielt bra?
- c) Hva er ditt viktigste erfaring etter øvelsen?
- d) Om øvelsen var frivillig; ville du anbefalt andre å delta?
Kunne du tenke deg å gjennomføre lignende øvelse på nytt?

Avsluttende:

- 1. Temaet vi forsker på omhandler i hovedsak Vinterøvelsen. Kommer du på noen andre øvelses-scenarier hvor du har gjort deg noen spesielle erfaringer?
 - a. Motivasjon/identitet/læring

Avslutning

- 1. Hvordan har intervjuet vært for deg? Noe du ønsker å legge til, føler ikke har blitt sakt eller tenker kan ha blitt misforstått?

Vil du delta i forskningsprosjektet

Studie av øvelse «Vinterøvelse»

Bakgrunn og formål

Dette bachelorstudiet tar sikte på å undersøke om, og i hvilken grad, et historisk narrativ har en påvirkning på kadettene læring og motivasjonsprosess. Øvelsen som skal forskes på er «Vinterøvelsen» som gjennomføres i 1.avdeling. Formålet med studien er å få bedre kjennskap til om et historisk narrativ påvirker kadettene læringsprosess, lederutvikling, motivasjon og mestring.

Studien kan bidra til å synliggjøre hvordan man sikrer kadettene læring under krevende øvelser, samt synliggjøre hvilke verktøy som nyttes for å bidra til hensiktsmessige læringsprosesser. Således kan studien bidra til å synliggjøre i hvilken grad ulike momenter ved øvelsen som har en ønskelig effekt på kadettene.

Relevansen strekker seg på mange måter utover Luftkrigsskolen. Resultatene vil være interessante for alle som driver øvingsvirksomhet i Forsvaret. Ditt bidrag inn i studien vil altså kunne bidra til økt kunnskap rundt øvelser som praktisk pedagogisk verktøy, og videre muligens økt utbytte av øvelser lik «Vinterøvelsen».

Studiets utvalg er Kull Mohr (69) ved 1.avdeling på Luftkrigsskolen som skal gjennomføre øvelse «Vinterøvelse» vår 2019.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Datainnsamlingen for oppgaven vil være i form av både observasjoner og intervjuer. Disse vil danne grunnlaget for drøfting opp mot eksisterende teori. Intervjuene gjennomføres etter øvelsen. Observasjonene som blir gjort på øvelsen er et forstudiet og er med på å danne grunnlaget for spørsmålene som stilles i intervjuene i etterkant av øvelsen.

Datainnsamlingsverktøyet vil være notater og lydopptaker, og det vil ikke samles inn personopplysninger om informantene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Innsamlingen av data vil gjøres iht. retningslinjer ved Luftkrigsskolen og norsk senter for forskningsdata (NSD). Rådata vil videre bli behandlet i tråd med etiske forskningsprinsipper, og forvaltes forsvarlig av oppgavens forfattere. I oppgaven vil informasjonen om den enkelte informant begrenses til å kun omtale deres egen rolle i øvelsen. Dette for å sikre størst mulig grad av anonymitet.

De som blir intervjuet vil også få muligheten til å lese igjennom intervjuet etter det er skriptet slik at vi kan kvalitetssikre at vi har forstått dere riktig, samt gi dere en mulighet til å endre på noe dere eventuelt synes blir framstilt feilaktig.

Vi vil kun bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg slettes. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 20.01.2019 Etter ferdigstilling av produkt vil alle dokumenter, herunder observasjonsnotater og intervju bli slettet.

Hvis du har spørsmål til studien ta kontakt med Maria Nossum, Sindre Rolland, Edvard Resmann eller Jakob Stang

- *Maria Nossum* +47 99563871
- *Sindre Rolland* +47 48306010
- *Edvard Resmann* +47 48131322
- *Jakob Stang* +47 41363431

Veileder for oppgaven er Pål Fredriksen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta. Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. *20.01.2019*

(Signert av prosjektdeltaker, dato)